

Obrazy z dějin

● Metodická část

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Název:	Obrazy z dějin
Autor:	Mgr. Zdeňka Kokešová, Mgr. Kamila Strejčková, Lucie Jiraňová, Mgr. Jana Ištuková
Ilustrace:	Pokud není uvedeno jinak, veškeré ilustrace zveřejněné v tomto díle jsou autorským dílem Zdeňky Študlarové.
Fotodokumentace:	Pokud není uvedeno jinak, veškerá fotodokumentace zveřejněná v tomto díle je autorským dílem Mgr. Zdeňky Kokešové, Mgr. Kamily Strejčkové a Lucie Jiraňové.
Texty:	Pokud není uvedeno jinak, veškeré texty zveřejněné v tomto díle jsou autorským dílem nebo vlastním převyprávěním Mgr. Zdeňky Kokešové a Mgr. Kamily Strejčkové.

Upozornění pro uživatele: v případě nemožnosti přímého prokliku u doporučených webových odkazů je nutné zkopírovat pouze níže podbarvenou část odkazu a vložit ji do webového prohlížeče.

Příklad:

celý webový odkaz: <https://wordwall.net/resource/11866721/prav%c4%9bk>
podbarvená část určená ke zkopírování a zadání do webového prohlížeče:

wordwall.net/...věk

Celý vzdělávací program je ve formátu PDF/A (lze vybrat text a dále s ním pracovat).

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OBSAH:

Obrazy z dějin

3 Metodická část	4
3.1 Metodický blok č. 1 (České země v pravěku)	6
3.2 Metodický blok č. 2 (Od středověku k novověku)	15
3.3 Metodický blok č. 3 (Začátek novověku)	28
3.4 Exkurze	34

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

3 Metodická část

Metodický úvod (a-h)

a) Cíl celého programu a uvedení do tématu

Cílem tohoto výukového programu je naučit žáky část českých dějin zábavnou formou, využít rozmanité činnosti, metody a způsoby práce tak, aby se žáci hravým způsobem učili tomuto tématu. Propojením formálního a neformálního vzdělávání žáci získají na učení jiný pohled, stane se pro ně zajímavějším a nevšedním. Vzhledem k využití různých metod práce dostanou žáci možnost vidět učivo z několika možných pohledů, což slouží k jeho lepšímu zapamatování.

Téma je zvolené vzhledem k tomu, že učivo o nejstarších českých dějinách je zařazeno v RVP pro základní vzdělávání pro druhé období (tedy 3.–5. třída). V samotných hodinách vlastivědy většinou v rámci výuky není dostatečná časová dotace na zábavné aktivity. V tomto výukovém programu tak nabízíme možnost využití některých témat a činností v jiných předmětech ve škole nebo v knihovně či v zájmovém kroužku. Úspěšné zvládnutí programu může podporovat zájem dětí o tuto tematiku a již zmíněná různorodost, pestrost a hravost činností. Komplikovat ho naopak může nedostatek času na všechny části výukového programu.

b) Nezbytná teorie

Realizátor tohoto programu by měl znát české dějiny od pravěku po dobu Rudolfa II. Měl by znát základní historické informace z jednotlivých období a jednotlivé souvislosti a časové posloupnosti. Pro potřeby exkurzí je třeba znát historické centrum Prahy, okolí Pražského hradu a hrad Karlštejn a jeho nejbližší okolí.

Realizátor musí také pozitivně působit na žáky, musí je umět zaujmout, poradit v případě potřeby, přizpůsobit program momentálním možnostem žáků.

U každého tématu je uvedeno několik odkazů na studijní materiály pro organizátory.

c) Vstupní předpoklady pro program

Předpokladem pro úspěšné realizování programu je alespoň základní znalost tématu, technické vybavení a místo pro realizaci.

d) Přínos neformálního vzdělávání

Hlavním přínosem neformálního vzdělávání v tomto vzdělávacím programu je to, že se žáci učí mimo svou třídu. Většina částí programu se odehrává v městské knihovně nebo ve speciálně upravené učebně. Pro žáky je z tohoto důvodu jiná, zajímavá. Dále je přínosem lektor/ka, někdo jiný, než je učitel. Je to pro děti člověk nový, neobvyklý, s jiným stylem učení. Neformální vzdělávání také umožní více prožitků, které v běžné výuce tak časté nebývají. Oproti formálnímu vzdělávání je v tomto vzdělávacím programu méně teorie a více praktických zkušeností, prožitků, příběhů, ukázek.

e) Rozvíjené kompetence včetně konkrétního způsobu jejich rozvíjení

V tomto výukovém programu se rozvíjí tyto kompetence:

U každého metodického bloku jsou kompetence blíže popsány.

Schopnost učit se – tato kompetence je rozvíjena ve všech tématech. Žáci se učí novým poznatkům, dovednostem, postupům, metodám práce.

Komunikace v mateřském jazyce – tato kompetence je rozvíjena ve všech tématech. Žáci se učí vyjadřovat své myšlenky, využívají k tomu všech verbálních i neverbálních prostředků. Učí se komunikovat s dospělými i spolužáky.

Sociální a občanské schopnosti – tato kompetence je rozvíjena ve všech tématech. Žáci se učí spolupracovat, dodržovat pravidla ve skupině, společně přijít na řešení problému, společně pracovat na tématu a zhodnotit výsledky své práce.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Sociální a občanské schopnosti – tato kompetence je rozvíjena ve všech tématech. Žáci se učí spolupracovat, dodržovat pravidla ve skupině, společně přijít na řešení problému, společně pracovat na tématu a zhodnotit výsledky své práce. Kulturní povědomí a vyjádření – tato kompetence je rozvíjena ve všech tématech. Žáci poznávají historii a kulturu naší země.

Schopnost práce s digitálními technologiemi – tato kompetence je rozvíjena ve všech tématech. Žáci se učí práci s digitálními technologiemi, hledají informace, pracují s interaktivními hrami a cvičeními.

f) Vhodné modifikace programu i s ohledem na účastníky se SVP

Program není uzpůsoben pro žáky s SVP. V případě, že by program chtěli realizátoři použít pro žáky s SVP, bylo by nutné zvýšit časovou dotaci, případně vynechat či výrazně redukovat využití pracovních listů. Ostatní činnosti v programu jsou vhodné i pro žáky s SVP.

U každého tématu uvádíme další náměty a nápady na využití. Jedná se o vlastní vytvořené interaktivní činnosti v aplikaci wordwall (vždy uvedené odkazy přímo na jednotlivé činnosti), dále pak další doplňující činnosti – včetně výukových předmětů, do kterých je lze zařadit. V každém tématu jsou pak také zařazeny možné výlety či exkurze, které je k tématu možné uskutečnit.

g) Možné komplikace a problémy, řešení nestandardních situací

Jednou z nejčastějších komplikací by mohl být nedostatek času. Je možné vzhledem k věku, fyzickým i psychickým předpokladům žáků některé činnosti vynechat či využít jen jejich části. Z tohoto pohledu se nám jeví jako nejlepší vynechat některé pracovní listy či je využít k práci ve skupinách (místo jednotlivců). Také je možné odnést pracovní listy do školy a využít v rámci některého předmětu či jako opakování, domácí úkol.

Také se naopak stane, že některá ze skupin či někdo z žáků má rychleji hotovou práci než ostatní a při čekání se nudí. Zde je možné využít interaktivních pracovních listů nebo interaktivních činností v aplikaci wordwall. Dostupné jsou na mobilních telefonech, tabletech, počítačích či interaktivní tabuli.

h) Vhodná literatura, odkazy apod.

Literaturu, internetové odkazy a další vhodné zdroje uvádíme vždy u každého tématu. U každé lekce uvádíme výčet literatury, která byla vždy lektorkou připravena v knihovně žákům k nahlédnutí či případnému doplnění tématu.

Varianta A

Vyučující a paní knihovnice přivítají účastníky vzdělávacího programu, představí se jim a motivují žáky k jednotlivým činnostem různými didaktickými hrami a podněcují tak zapojení žáků do práce v jednotlivých blocích. Představí také pejska Vavříka, který celým programem děti provází a přináší jim kouzelné kostičky se zábavnými hrami a úkoly. Žákům bude prostřednictvím didaktických her prezentována minulost našeho národa, zároveň bude docházet k rozšiřování znalostí získaných ve školních lavicích. Děti se seznamují s novými slovy, jejich významem a použitím a tím také rozšiřují slovní zásobu v mateřském jazyce. V programu se žáci aktivně podílejí na práci ve skupinách, využívají rozmanité metody, digitální technologie a učí se využívat k práci knihy z knižního fondu městské knihovny a tyto knihy si sami vyhledávat. Některé programy budou uskutečňovány a realizovány v prostorách městské knihovny, dále bude využíváno prostor ve speciálně upravené učebně základní školy. Během programů se zapojují vyučující z formálního i neformálního prostředí a vzájemně se doplňují a společně vytvářejí program, který rozšiřuje znalosti a poznatky o naší minulosti.

Z důvodu různých podmínek školního prostředí na různých školách závisí realizace vzdělávacího programu na jednotlivé škole. Z tohoto důvodu je program koncipován do osmi dvouhodinových témat a je rozdělen do třech výukových bloků. Odpočinkové přestávky volí lektor daného tématu dle únavy a potřeb dětí. (V programu mluvíme někdy o žácích také jako

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

o dětech, pro lepší čtenářskou přívětivost programu.)

Před prvním metodickým blokem jsou žáci s programem seznámeni. Je jim vysvětleno, jak bude program probíhat, a vyplňují vstupní dotazník. Pracovat mohou s pracovním sešitem nebo je možné tisknout jednotlivé pracovní listy – podle potřeb realizátorů. V metodické části realizátoři najdou všechny možnosti práce, které program nabízí, včetně internetových stránek pro další vzdělávání, videí a dalších činností, které je se žáky možné udělat např. ve škole. Podle časových možností a také rychlosti práce či složení cílové skupiny je možné některé činnosti vynechat nebo také přidat. Pracovní sešit je možné dětem vytisknout celý, poté ho např. svázat a nechat dětem na památku. Žáci tak mohou dopředu vědět, co je v příštím programu čeká, mohou nahlížet dopředu. Volné pracovní listy zase dovolují realizátorům upravit program dle jejich potřeb a tisknout jen to, co se jim zrovna hodí, věnovat tak čas některé jiné činnosti.

Součástí programu jsou také 2 exkurze – do Prahy a na Karlštejn. Exkurze plně korespondují s náplní programu, je však možné využít i jiných exkurzí a výletů. U každého tématu jsou nabídnuty výlety spolu s internetovými adresami, kde se realizátoři dozví bližší informace.

Na závěr celého projektu žáci společně s realizátory ohodnotí celý projekt a vyplní závěrečný dotazník.

Varianta B

ROZŠÍŘENÍ PROJEKTU O INTERAKTIVNÍ ČINNOSTI

Tyto interaktivní hry a činnosti lze zařadit v rámci projektu místo některých činností (např. při potřebě ukončit program dříve, za mimořádných událostí). Dále je možné využít práci na tabletech, mobilních telefonech, počítačích či interaktivní tabuli (např. pro rychlé žáky, kteří budou mít činnost dříve hotovou). Veškeré hry lze také využít v rámci výuky vlastivědy ve 4. ročníku ZŠ – v běžných hodinách nebo jako úkoly pro žáky na domácí procvičování (stačí poslat odkaz do e-mailu nebo vložit do studijní aplikace). Toto rozšíření nabízí interaktivní činnosti na všechna témata projektu Obrazy z dějin, včetně exkurzí. Po exkurzích je tedy ještě možné si některé získané znalosti prověřit či zopakovat zábavnou formou.

Všechny interaktivní hry lze převést do formátu PDF a vytisknout, hodí se tedy např. i pro školní či domácí opakování, písemné práce. Některé z nich lze převést do jiné „šablony“ – vznikne tak hra „nová“ a žáci si mohou téma procvičit zase jiným způsobem. Zároveň si každý vyučující či vedoucí kroužku může aktivitu stáhnout a upravit podle svého.

3.1 Metodický blok č. 1 – České země v pravěku

Anotace metodického bloku

Pro žáky je učivo z našich nejstarších dějin velice zajímavé, ale také velmi vzdálené. Je třeba jim ho přiblížit tak, aby se dokázali vžít do lidí té doby, nechat je vnímat všemi smysly a využít rozmanité aktivity. Formou her se žáci dozvídají, jak lidé žili, jaké nástroje používali, jakým způsobem se živil. Dozvídají se také o dochovaných důkazech a místech v České republice, kde se tyto důkazy našly a kde si je žáci mohou prohlédnout. V knihách hledají odpovědi na své otázky, vnímají souvislosti a rozdíly té doby na našem území a ve zbytku Evropy. V tomto metodickém bloku se žáci také setkají se starými českými pověstmi, s jejich nejvýznamnějšími postavami. Naučí se také rozeznávat pověst od skutečnosti.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Cílem tohoto metodického bloku je seznámit žáky s nejstaršími dějinami lidstva, se způsobem jejich obživy a stylem jejich života. Dalším cílem je seznámit žáky s literaturou, která se zabývá obdobím pravěku a nejstarších českých dějin, rozvíjet tímto i čtenářskou zvědavost a podpořit zájem o četbu. Podpořit práci ve skupině, schopnost spolupracovat a rozdělit si práci. V neposlední řadě také rozvíjet představivost a fantazii při čtení knih a příběhů.

V tomto metodickém bloku se rozvíjí:

Schopnost učit se – žáci opakují a dále rozvíjí školní učivo, hledají vhodné způsoby řešení jednotlivých úkolů, vyhledávají a třídí získané informace, díky zajímavým činnostem získávají pozitivní přístup k učení, učí se hrou.

– žáci se učí řešit problémové situace, hledají řešení problému, volí vhodné řešení problémů.

Komunikace v mateřském jazyce – žáci umí vyjádřit své myšlenky, názory, představují své práce, mluví o své práci, vyjadřují se slušně, kultivovaně a srozumitelně.

Sociální a občanské schopnosti – žáci si určují role ve skupině, dokáží se přizpůsobit práci ve skupině, domluvit se a rozvrhnout si práci, dokáží přijmout názor druhého, respektují jiné.

Kulturní povědomí a vyjádření – žáci poznávají historii naší země.

Schopnost práce s digitálními technologiemi – žáci používají digitální technologie, s jejich pomocí se učí hledat a ověřovat získané informace.

– žáci poznávají digitální technologie a učí se práci s nimi.

Žáci budou během programu zpracovávat různé pracovní listy, které bude třídní učitelka ukládat ve třídě společně s fotografiemi prací do šanonu, který tedy bude sloužit jako společné portfolio z projektu.

3.1.1 Téma č. 1 – Doba pravěku – 2 vyučovací hodiny

Varianta A

V první tematické části se žáci seznámí s náplní celého projektu, s pejskem Vavříkem a jeho kouzelnými kostičkami. Vyplní také úvodní pracovní list, který slouží jako motivační (na konci projektu ho porovnájí se závěrečným pracovním listem). Poté se žáci v duchu přesunou do pravěku na druhou část programu.

Forma a bližší popis realizace

Frontální výuka, samostatná práce, práce ve skupinách.

Metody

Výklad, diskuze, rozhovor, vypravování, práce s textem, názorně-demonstrační, výuka dramatem.

Pomůcky

Pastelky, psací potřeby, magnety, 2 zalaminované obrázky pejska Vavříka, obrázky jednotlivých období pravěku (příloha č. 8), pracovní listy (příloha č. 2, 3, 4, 5, 6, 8), text ke čtení (příloha č. 7), knihy s tematikou pravěku – viz seznam literatury, lístky na rozdělení do skupin (příloha č. 9).

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Přílohy

Příloha č. 1 – Obrázek pejska Vavříka

Příloha č. 2 – Úvodní pracovní list

Příloha č. 3 – Pracovní list Život v pravěku

Příloha č. 4 – Pracovní list Období pravěku

Příloha č. 7 – text ke čtení – Přesun do pravěku

Příloha č. 8 – Jaká doba je na obrázku?

Příloha č. 9 – Rozdělení žáků do skupin – pravěk

Podrobně rozpracovaný obsah

Seznámení s pejskem Vavříkem

V úvodní části jsou žáci přivítáni paní knihovnicí ve vzdělávacím koutku knihovny. Je jim představen pejsek Vavřík (jeden zůstává v knihovně, druhého si vezmou děti do školy – příloha č. 1), který je celým vzdělávacím programem provází, a jeho kouzelné kostičky. Pokaždé, když budou žáci z knihovny odcházet, si za splněnou práci odnesou jednu kostičku do školy. Ve škole pak budou mít místo, kde si kostičky budou vylepovat.

Poté probíhá rozhovor paní knihovnice s žáky.

Otázky: Jak se na projekt těšíte? Na co nejvíce? Je něco, čeho se bojíte? Proč? Co byste se rádi naučili?

Každý žák vyplní úvodní pracovní list (příloha č. 2), napíše své očekávání, obavy i přání. Tento pracovní list na konci projektu porovnáme se závěrečným pracovním listem – hodnocením celého projektu.

Pravěk – rozhovor s žáky

Co se vám vybaví, když se řekne pravěk? (slovní asociace) – *např. mamut, doba ledová, pěstní klín, pazourek, jeskyně, oheň,...*

Kdy byl pravěk? *asi 3 500 000 let před naším letopočtem*

Jaká období následovala po pravěku? *starověk (na našem území ale neproběhl), středověk, novověk*

Knihy o pravěku a čtení vlastního textu

V této části následuje výklad knihovnice o knihách s příběhy z pravěku. Knihovnice seznamuje žáky s nejznámějšími knihami o pravěku, které v knihovně jsou (viz literatura). Poté přečte dětem text – Přesun do pravěku – text k přečtení (příloha č. 7). Text slouží k navození atmosféry, žáci mohou mít při čtení zavřené oči, představují si, o čem paní knihovnice čte, a v duchu se přesunou do doby pravěké. Paní učitelka pomáhá, doplňuje informace, ptá se žáků na informace, které už znají ze školy.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Vavříkova první kouzelná kostička

Po úvodním čtení následuje samostatná práce s pracovním listem (příloha č. 3). Žáci vyplňují pracovní list, v kterém se zamýšlejí nad tím, co by dělali, kdyby v pravěku žili. Po samostatné práci se žáci v rozhovoru navzájem seznamují se svými námety. Tato činnost podporuje představivost a tvořivost.

Co už o pravěku víme

- Paní lektorka vede s žáky rozhovor o mladší době kamenné

Co je žďáření? *Vypalování lesů.*

Proč lidé žďářili? *Získávali tak úrodnou půdu a zakládali pole.*

Co na polích pěstovali? *Obilí – pšenici a ječmen, hrách, boby, len, konopí.*

Jaká zvířata chovali? *Psy, ovce, kozy, později dobytek.*

Z čeho stavěli domy? *Z kůlů, proutí, hlíny, slámy.*

Co jsou dlouhé domy? *Předpokládá se, že v dlouhých domech žila rodina a příbuzní, měřily až 45 metrů, široké byly 6 metrů, měly tři části – obytnou, skladiště a stáj.*

Jak velké byly jejich vesnice a co v nich bylo? *Do deseti domů, ohrady, ohniště, pece.*

Z čeho vyráběli nástroje? *Z opracovaného kamene, ze dřeva, z parohů.*

Znáte nějaké nástroje z mladší doby kamenné? *Primitivní srp, mlýnek na obilí ze dvou kamenů, jednoduchý tkalcovský stav.*

Jak chodili lidé oblečení? *Tkali látky a zhotovovali si z nich oděvy.*

Po rozhovoru paní lektorka rozdělí žáky do skupin pomocí lístků se slovy (skupiny po 3 – 4 žácích – příloha č. 9). Ve skupinách žáci nejprve pracují s pracovním listem (příloha č. 8), kde zařazují obrázky do období pravěku a vyhledávají odpovědi na otázky v připravených knihách, na PC nebo tabletu. V práci pokračují pracovním listem (příloha č. 6), v něm společně luští křížovku. Po celou dobu jsou jim nápomocny paní knihovnice i paní učitelka, které chodí mezi žáky. Po ukončení práce ve skupinách paní lektorka seznamuje žáky se správným řešením úkolů.

- Paní lektorka pokračuje vypravováním:

Po době kamenné nastává doba bronzová. Lidé se živili zemědělstvím a chovem dobytka. Proč doba bronzová? Protože se lidé naučili tavit z rudy kovy, např. měď, cín a sléváním mědi a cínu získávali bronz. Docházelo k rozvoji řemesel – kovolijectví, hornictví. Z bronzu se vyráběli zbraně – dýky, sekery, kopí, šperky – náramky, ozdobné jehlice, nástroje – srpy, sekery. K výrobě nástrojů se také používal kámen a dřevo. Rozvíjel se obchod, platidlem byly měděné hřivny. Co je hřivna? Hřivna je surová měď odlitá do kruhového tvaru, má určitou hmotnost. Co je surová měď? Měď, která se dále zpracovává. (Použít ukázky z knih, aby si žáci vytvořili představu.) Pohřbívá se pod mohylami. Do hrobu lidé dávali šperky, nádoby, zbraně. Na hrob se navršil val z hlíny a kamenů. Takto vytvořenému valu se říká mohyla. Na konci období se popel zemřelých ukládal do nádob na pohřebištích.

- Paní lektorka pokračuje rozhovorem:

Jaká doba nastává po době bronzové? *Doba železná.*

Čím se lidé v době železné živili? *Zemědělstvím, chovem dobytka, pastevectvím.*

Které kmeny obývaly naše území v době železné? *Kolem 5. stol. před naším letopočtem keltské kmeny – u nás hlavní kmen – Bójové, od nich odvozen název Bohemia, kmeny Keltů byly vytlačeny Germány a po nich v 5. století našeho letopočtu přišli Slované.*

Jak vypadala lidská sídliště v době železné? *Keltové žijí ve vesnicích s hospodářskými usedlostmi, vznikají opevněné dvorce mimo vesnic, větší sídliště se nazývají oppida. Oppida – na vyvýšeném místě, opevněná rozsáhlejší území, uvnitř dřevěné domy, svatyně k vykonávání obřadů, byla centrem obchodu a řemesel, v době bojů sloužila jako útočiště.*

Obchodovalo se a byla nějaká platidla? *Rozvíjel se dálkový obchod, Keltové používali mince ze zlata – tzv. duhovky.*

Co používali Keltové na výrobu keramických nádob? *Hrnčířský kruh.*

Jaký kov používali na výrobu zbraní a nástrojů? *Železo.*

Kdo byli druidové? *Zastávali funkci kněží, soudců, léčitelů, ve svatyních vykonávali oběti.*

Víte, co Keltové zavedli do oblékání? *Kalhoty.*

Je keltské oppidum ve vašem kraji? *Třisov u Českého Krumlova.*

- Po rozhovoru s paní lektorkou si žáci utvoří dvojice a v těchto dvojicích řeší otázky z pracovního sešitu na str.11. Po ukončení práce společně s paní lektorkou kontrolují správnost odpovědí a každá dvojice svou práci ohodnotí smajlíkem.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Závěrečná část

V závěrečné části probíhá dramatizace „Hádej, z jakého období přicházíme“. Žáci se rozdělují do skupin po 5 – 6 pomocí lístků (příloha č. 9). Každá utvořená skupina si zvolí svého zástupce, který si vylosuje období z lístků (starší doba kamenná, mladší doba kamenná, doba bronzová, doba železná). Žáci v jednotlivých skupinách si připraví krátkou dramatizaci z období, které si vylosovali. Jeden žák ze skupiny bude dělat slovní nápovědu pro ostatní skupiny, které dané období mají poznat. Např. starší doba kamenná – lov zvěře, sběr plodů, udržování ohně, mamut...; mladší doba kamenná – žďáření, pěstování na polích, chov ovcí a koz, výroba keramiky, tkaní látek...; doba bronzová – obchod, hřivny, kovolijectví, mohyly...; doba železná – Keltové, duhovky, oppida, Germáni. Na základě dramatizace a nápovědy ostatní skupiny hádají, o jaké období se jedná. V této činnosti si žáci rozvíjí fantazii a představivost.

Po ukončení hry nastává diskuse, ve které paní lektorka společně se žáky shrnuje a vyhodnocuje získané poznatky, pocity a dojmy z celé lekce. (Návodné otázky: Jak se ti pracovalo? Co tě nejvíce bavilo? Co nového ses naučil? Co tě nebavilo?) Na závěr se paní lektorka s žáky rozloučí a ti si s paní učitelkou odnesou do školy první kostičku s pravěkem.

Seznam literatury, kterou lze využít:

Auel, Jean M. (Jean Marie) , 1936-. **Pod kamennou střechou 1 : Děti země 5.** Jean M. Auelová ; [z anglického originálu ... přeložila Klára Vávrová]. Vyd. 1. V Praze : Knižní klub : Euromedia Group, 2003. 412 s.

Auel, Jean M. (Jean Marie) , 1936-. **Pod kamennou střechou 2 : Děti země 5.** Jean M. Auelová ; [z anglického originálu ... přeložila Klára Vávrová]. Vyd. 1. V Praze : Knižní klub : Euromedia Group, 2003. 407 s.

Štorch, Eduard, 1878-1956. **Bronzový poklad.** Eduard Štorch ; [il. Z. Burian]. 11. vyd., v SNDK 3.vyd. Praha : Olympia, 1983. 141 s., ilustr.

Štorch, Eduard, 1878-1956. **Minehava : Obraz života nejstarších osadníků v naší vlasti.** Eduard Štorch ; [il. Z. Burian]. 8. vyd. Praha : Albatros, 1994. . 251 s.

Blumentritová, Vlasta, 2017- **Pravěk.** Ilustroval Inka DELEVOVÁ. [Praha]: Blug,

Štorch, Eduard, 1878-1956. **Lovci mamutů : Román z pravěku.** Eduard Štorch ; [il. Z. Burian ; dosl. J. Hrala]. 15. vyd. Praha : Albatros, 1986. 298 s., barev.ilustr.na příl.

Štorch, Eduard, 1878-1956. **Volání rodu : Příběh z doby bronzové.** Eduard Štorch ; [il. Z. Burian ; dosl. M. Genčiová]. 2. vyd. Praha : Albatros, 1976. ,105 s., ilustr.

Teisingerová, Zdenka, 1933-2013. **Človíček a Človíčka.** Zdenka a Pavel Teisingerovi. 1. vyd. V Praze : Albatros, 2010. . 50 s. : .

Teisingerová, Zdenka, 1933-2013. **Človíčkova dobrodružství a nové objevy.** Zdenka a Pavel Teisingerovi ; [podle ilustrací Josefa Lamky překreslila Marcela Walterová]. 1. vyd. Praha : Albatros, 2008. Ahoj děti - Dobrou noc. 52 s. : .

Mazák, Vratislav, 1937-1987. **Pravěký člověk.** Vratislav Mazák ; [il. Z. Burian]. b.v. Praha : Fénix, 1992. 192 s.

Záruba, Bořivoj. **Svět pravěku.** Bořivoj Záruba ; ilustrace Jan Sovák ; perokresby Andrea Waldhauserová. 1. vyd. Praha : Albatros, 2001. . 151 s. : il.

Odkazy na další studijní materiály pro realizátory

Pravěk. Dějepis.com [online]. [cit. 2021-7-3]. Dostupné z: <https://www.dejepis.com/ucebnice/uvod-do-praveku/>
Pravěk a středověk v českých zemích. Archeologie na dosah [online]. 2021 [cit. 2021-7-3]. Dostupné z: <https://www.archeologienadosah.cz/o-archeologii/chronologie/pravek-stredovek-cr>

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Odkazy na videa k tématu

Všechna videa jsou vhodná pro cílovou skupinu, jsou přiměřená věku. Mohou sloužit jako motivace pro další činnosti nebo rozšíření učiva.

Hurá do pravěku [online]. 2017 [cit. 2021-7-3]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=nmBnYAi6RJs>

Český pravěk [online]. 2011 [cit. 2021-7-3]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=Y_8pihzRufQ&t=334s

Byl jednou jeden člověk-02 Člověk neandrtálský [online]. 2016 [cit. 2021-7-3]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=hAlurun6Hf4&list=PLGgXmarhqrws3SNxeklz1lgwsH6gwoVvI>

Pavel Koutský: 01 Lovci mamutů Dějiny udatného českého národa (2013) [online]. 2013 [cit. 2021-7-3]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=s4P12GnNCb4&t=16s>

Dějiny udatného českého národa - Pravěcí zemědělci [online]. 2010 [cit. 2021-7-3]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=2btIze9qW3o>

Varianta B

Odkazy na interaktivní činnosti:

STREJČKOVÁ, Kamila. PRAVĚK-chybějící slovo. Wordwall [online]. 2021 [cit. 2021-7-3]. Dostupné z: <https://wordwall.net/resource/11866721/prav%c4%9bk>

STREJČKOVÁ, Kamila. PRAVĚK. Wordwall [online]. 2021 [cit. 2021-7-3]. Dostupné z: <https://wordwall.net/resource/11867249/prav%c4%9bk>

STREJČKOVÁ, Kamila. PRAVĚK. Wordwall [online]. 2021 [cit. 2021-7-3]. Dostupné z: <https://wordwall.net/resource/11867758/prav%c4%9bk>

Další doplňující činnosti

- Zhlédnutí filmu Cesta do pravěku (1955)
- Výtvarná výchova – malba temperami – Jak si představuješ pračlověka
– malba pastelem – V pravěké osadě
- Pracovní výchova – stavba pravěkého obydlí z přírodních materiálů
vyrábění pravěkých nástrojů z kamenů, klacků a provázku, hliněných nádob ze samotvrdnoucí hmoty
práce na hrnčířském kruhu – výroba hliněných nádob
modelování – Věstonická Venuše
- Hudební výchova – rituální hudba a tanec (spojení hlasu, pohybu, je možno použít i dřevěné nástroje a bubínky)
- Český jazyk – sloh – Jak jsme lovíli mamuta (vyprávění), Moje cesta do pravěku (vyprávění, komiks)

Možné výlety a exkurze k tématu

Archeopark Pavlov

Archeopark Věšetarý

History park Ledčice

Archeoskanzen Pohansko u Břeclavi

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

3.1.2 Téma č. 2 – Naše minulost v pověstech

Varianta A

V tomto tématu se žáci přesunou do dob, o kterých nemáme žádné dochované zmínky, do dob, o kterých víme jen z pověstí, které si lidé předávali z generace na generaci nejprve ústně a poté písemně. Žáci vyhledávají literaturu s tematikou pověstí našeho národa, pracují s knihami, s obrázkovým dominem, s pracovními listy. Cílem je seznámit děti s postavami starých českých pověstí a s některými známými pověstmi.

Forma a bližší popis realizace

Frontální výuka v kombinaci se skupinovou prací, výklad knihovnice, práce s pracovními listy.

Metody

Diskuze, rozhovor, četba, práce s textem, řešení problémů, didaktické hry, dramatizace.

Pomůcky

Dominové karty s postavami z našich pověstí (příloha č. 10), karty s postavami z našich pověstí (příloha č. 12), pracovní listy (příloha č. 11, 13), psací potřeby, pastelky, počítače, popř. tablety, knihy (viz seznam literatury).

Přílohy

Příloha č. 10 – Dominové karty s postavami z našich pověstí

Příloha č. 11 – Pracovní list Postavy z pověstí

Příloha č. 12 – Karty s postavami z našich pověstí

Příloha č. 13 – Popletené pověsti

Podrobně rozpracovaný obsah

Co jsou pověsti

Knihovnice žáky nejprve přivítá a sděluje jim, že pejsek Vavřík si pro ně připravil další setkání u pověstí našeho národa. Nejprve probíhá rozhovor o tom, co jsou pověsti, poté jsou žáci rozděleni do 4 skupin. Tato úvodní část má za úkol vtáhnout děti do tématu, zopakovat informace, které už ví ze školního prostředí.

Co je pověst? *Krátké vyprávění, které se odehrává v historii, o jeho pravdivosti nemůžeme být přesvědčeni.*

Je celá pověst vymyšlená? *Nevíme, většinou má pravdivé jádro.*

Jaké pověsti znáte? *Např. O Krokovi a jeho dcerách, O Čechovi, O Bivoji a kanci, O Lucké válce, O dívčí válce....*

Procházka pověstmi

Pro žáky jsou připravena 4 stanoviště.

Na prvním stanovišti žáci pracují s dominovými kartami (příloha č. 10), na kterých jsou vyobrazeny postavy z našich pověstí. Tato činnost je hravá, hrají proti sobě vždy dvě trojice žáků. Rozeberou si hrací karty tak, aby každá trojice měla přesně polovinu. Poté postupně odebírají z hromádky karet a pokládají dominové karty k sobě tak, že vždy stejné postavy patří k sobě. Pokud některá skupina nemá vhodnou kartu, jedno kolo nehraje. Vyhrává ta trojice, která odloží všechny hrací karty. Tato činnost je spíše odpočinková, pro žáky poutavá. Pracují se známými postavami a zároveň se baví, hrají si s tématem.

Na druhém stanovišti je pracovní list (příloha č. 11), kde k sobě žáci přiřazují dvojice postav, které k sobě patří. Mohou využít knih s pověstmi, které mají připravené (viz seznam literatury). Tato činnost slouží k zopakování učiva.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Na třetím stanovišti jsou karty s postavami z našich pověstí a jejich jména (příloha č. 12). Žáci přiřazují postavy k jejich jménům. U některých postav je třeba se dívat na jejich symboly, na to, co drží v ruce atd., to žákům pomůže postavy rozeznat. Na tomto stanovišti se žáci učí vyhledávat důležité, spojit si to, co ví.

Na čtvrtém stanovišti pracují žáci s pověstmi, hledají část, která je z jiné pověsti, a snaží se obě pověsti pojmenovat (příloha č. 13). Na tomto stanovišti se rozvíjí čtenářská gramotnost, čtení s porozuměním. Žáci zde musejí vnímat text a příběh, aby zvládli najít část, která do příběhu nepatří.

Žáci pracují po celou dobu ve skupinách, třídí a sbírají informace o našich pověstech. Skupiny se střídají na stanovištích přibližně po 10 minutách. Žáci si ve skupinách rozdělují úlohy, navzájem si radí a pomáhají, hledají společná řešení. Knihovnice a učitelka během činností procházejí mezi stanovišti a radí dětem, pokud je potřeba, poskytují zpětnou vazbu, formativně žáky hodnotí během činností. Po ukončení práce následuje zhodnocení prací, rozhovor nad správnými odpověďmi. Žáci se učí spolupracovat, koordinovat práci ve skupině, rozvrhnout si činnost tak, aby pracovali všichni ze skupiny. Musí spolu komunikovat, domluvit se na společném řešení.

Výběr pověsti a příprava na její prezentaci

Skupiny žáků (tak jak společně pracovaly) si vybírají pověst, která je nejvíce zaujala, rozdělují si jednotlivé role, připravují si dramatizaci vybrané pověsti (cca 5 minut na přípravu). Učitelka je jim nápomocná s vytvořením vhodného prostoru, pomáhá i s organizací. Poté každá skupina žáků představí svou pověst před ostatními žáky. Ti je hodnotí a konfrontují s tím, jak jsou nám pověsti známy. Žáci se učí spolupráci, vzájemné domluvě.

Závěr

Na závěr činnosti knihovnice s učitelkou hodnotí práci žáků na dnešním setkání v knihovně, shrnou, co vše stihli, žáci se vyjádří k tomu, co je nejvíce bavilo a co jim dělalo problém.

Seznam literatury, kterou lze využít:

JIRÁSEK, Alois. Staré pověsti české. Ilustroval Věnceslav ČERNÝ. Praha: Ottovo nakladatelství, 2008. ISBN: 80-7360-662-3.

EISLEROVÁ, Jana. Staré pověsti české. Ilustroval Antonín ŠPLÍCHAL. Praha: Fragment, 2009. ISBN 978-80-253-0861-5.

NIKLÍČKOVÁ, Alexandra. Staré pověsti české: pro malé čtenáře. 3. vydání. Ilustroval Petr BAUER. Říčany: Sun, 2016. První čtení (Sun). ISBN 978-80-7371-970-8.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

JEŽKOVÁ, Alena. Staré pověsti české a moravské. Ilustroval Renáta FUČÍKOVÁ. Praha: Albatros, 2005. Klub mladých čtenářů (Albatros). ISBN 80-00-01733-4.

DRIJVEROVÁ, Martina. České pověsti pro malé děti. Ilustroval Dagmar JEŽKOVÁ. Praha: SiD & NERo, c2002. ISBN 80-85886-76-6.

DRIJVEROVÁ, Martina. České pověsti pro malé děti 2. Ilustroval Dagmar JEŽKOVÁ. Praha: SiD & NERo, 2004. ISBN 978-80-266-1331-2.

DRIJVEROVÁ, Martina. České dějiny očima Psa: co bylo, to bylo. Ilustroval Petr URBAN. Praha: Albatros, 2006. Klub mladých čtenářů (Albatros). ISBN 80-00-01387-8.

DRIJVEROVÁ, Martina. České dějiny očima Psa 2: co bylo, to bylo. Ilustroval Petr URBAN. Praha: Albatros, 2006. Klub mladých čtenářů (Albatros). ISBN 80-00-01747-4.

Odkazy na další studijní materiály pro realizátory

Staré dobré pověsti české. Česká televize [online]. 2011 [cit. 2021-7-3]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10150778447-historie-cs/211452801400003-stare-dobre-povesti-ceske>

Odkazy na videa k tématu

Všechna videa jsou vhodná pro cílovou skupinu, jsou přiměřená věku. Mohou sloužit jako motivace pro další činnosti nebo rozšíření učiva.

Staré pověsti české. YouTube [online]. 2019 [cit. 2021-7-3]. Dostupné z: https://www.youtube.com/playlist?list=PLTHugoc0y_Xz1_HMni6teiK5bdgkLkOZr

Staré pověsti české: Hezký čtení český. YouTube [online]. 2019 [cit. 2021-7-3]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=ABzdSRp1QNI&list=PLmPst5J1Qo_IQzu1SuOkzSZzbLHzlC2II

Dějiny udatného českého národa 11 Báje. YouTube [online]. 2013 [cit. 2021-7-3]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=3VTa4NV-TLc>

Staré pověsti české pro děti. Děčko [online]. 2020 [cit. 2021-7-3]. Dostupné z: <https://decko.ceskatelevize.cz/stare-povesti-ceske-pro-deti>

Varianta B

Odkazy na interaktivní činnosti:

STREJČKOVÁ, Kamila. Pověst o praotci Čechovi. Wordwall [online]. 2021 [cit. 2021-7-3]. Dostupné z: <https://wordwall.net/resource/12570226/pov%4%9bst-o-praotci-%4%8dechovi>

STREJČKOVÁ, Kamila. Postavy z pověstí. Wordwall [online]. 2021 [cit. 2021-7-3]. Dostupné z: <https://wordwall.net/resource/12570753/postavy-z-pov%4%9bst%3%ad>

STREJČKOVÁ, Kamila. Staré pověsti české. Wordwall [online]. 2021 [cit. 2021-7-3]. Dostupné z: <https://wordwall.net/resource/12572121/star%3%a9-pov%4%9bsti-%4%8desk%3%a9>

Další doplňující činnosti

- Matematika – slovní úloha (V dívčí válce spolu soupeřili muži proti ženám. Stačilo jim 1675 zbraní, když mužů bylo 1020 a žen o 400 méně?)
- Český jazyk – sloh – hra Hádej, kdo jsem (Paní učitelka „si myslí“ postavu z českých dějin, žáci se ptají otázkami, na které se dá odpovědět ANO x NE, a tímto způsobem se snaží postavu uhodnout.)
- Výtvarná výchova a sloh – kresba komiksu – nakresli a popiš jednu z pověstí. Namaluj postavu z českých dějin, která tě nejvíce zaujala – kombinovaná práce – tempera, ústřížky látek, kůže, provázky, šňůrky....
- Český jazyk – čtení (práce s knihou Albi – Kouzelné čtení – Staré pověsti české)
 - Sloh – popis postavy z pověstí

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

- Hudební výchova – poslech části opery Libuše od Bedřicha Smetany
SMETANA, Bedřich. Bedřich Smetana: "Libuše" - Libušino proroctví, 1-2. YouTube [online]. 2019 [cit. 2021-7-3]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=WzweVI1lkjI>

Možné výlety a exkurze k tématu

Výlet na horu Říp

Vyšehrad

Za lvem, který probudil blanické rytíře

3.2 Metodický blok č. 2 – Od středověku k novověku

Anotace metodického bloku

V tomto metodickém bloku se žáci přesunou do doby středověku. Toto období už je pro žáky bližší, znají některá jména králů a měst s nimi spojených. Žáci si zopakují a prohloubí učivo o prvních knížatech a významných králích středověku a přiblíží si i život obyčejných lidí.

Cílem tohoto bloku je přiblížit žákům období středověku, život českých knížat a králů, život řemeslníků. Dále potom seznámit žáky s literaturou pro děti a mládež, ve které se tato témata objevují (viz seznam literatury).

V tomto metodickém bloku se rozvíjí:

Schopnost učit se – žáci opakuji a dále rozvíjí školní učivo, hledají vhodné způsoby řešení jednotlivých úkolů, vyhledávají a třídí získané informace, díky zajímavým činnostem získávají pozitivní přístup k učení, učí se hrou.

– žáci se učí řešit problémové situace, hledají řešení problému, volí vhodné řešení problémů.

Komunikace v mateřském jazyce – žáci umí vyjádřit své myšlenky, názory, představují své práce, mluví o své práci, vyjadřují se slušně, kultivovaně a srozumitelně.

Sociální a občanské schopnosti – žáci si určují role ve skupině, dokáží se přizpůsobit práci ve skupině, domluvit se a rozvrhnout si práci, dokáží přijmout názor druhého, respektují jiné.

Kulturní povědomí a vyjádření – žáci poznávají historii naší země.

Schopnost práce s digitálními technologiemi – žáci používají digitální technologie, s jejich pomocí se učí hledat a ověřovat získané informace.

– žáci poznávají digitální technologie a učí se práci s nimi.

3.2.1 Téma č. 1 – První Přemyslovci, Svatý Václav

Varianta A

Forma a bližší popis realizace

Frontální výuka v kombinaci se samostatnou prací a prací ve skupině.

Metody

Instruktaž, výklad, rozhovor, napodobování, práce s textem – pracovní listy, manipulování, experimentování, řešení problémů, didaktická hra.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Pomůcky

Pastelky, tužky, lístky, volné listy papíru, pracovní listy (příloha č. 14, 15, 16), fixy černé transparentní, pergamenové papíry béžové barvy (lze využít také obyčejný žlutý papír), ozdobné šňůrky, lepicí lístky s názvy postav z doby přemyslovských knížat (5 skupin – Ludmila, Václav, Boleslav, Bořivoj, Břetislav), žlutý opálený papír formátu A3, husí brka, inkoust, svíčky a razítko na pečeť, obrázky Václava a Bořivoje (příloha č. 35).

Přílohy

Příloha č. 14 – Pracovní list O knížeti Václavovi

Příloha č. 15 – Pracovní list První Přemyslovci

Příloha č. 16 – Poselství sv. Václava

Podrobně rozpracovaný obsah

Ujasnění pojmů křesťanství, kněží, mnich a kníže

Pejsek Vavřík s paní knihovnicí vítají žáky ve speciálně upravené učebně ZŠ. Pejsek Vavřík s sebou přináší kouzelné kostičky s postavami kněze, mnicha a knížete. Paní lektorka s dětmi opakuje pojmy z doby křesťanství – viz níže.

Pojmy (důležité informace pro realizátory):

křesťanství – je náboženství odvozené od života a učení Ježíše Krista, je nejrozšířenějším náboženstvím na světě

kněz – je osoba, která smí vykonávat církevní obřady, je to celoživotní povolání, na které je člověk připravován, je vysvěcen, a které s sebou přináší i změny v běžném životě (kněz se nesmí ženit)

mnich – je věřící, který často žije v klášteře a svůj život přizpůsobuje své víře

knížectví – je forma vlády, dnes např. i státu (Monako), dříve byly země či říše rozděleny na jednotlivé části – knížectví – kterým vládl kníže

rotunda – je typ středověké stavby kruhového tvaru

bazilika – typ románského kostela s obdélníkovým půdorysem

Přemyslovská knížata

Na základě získaných informací z hodin vlastivědy je veden paní knihovnicí rozhovor s dětmi o přemyslovských knížatech. Žáci na obrázcích poznávají knížete Václava, Ludmilu, Bořivoje I., Boleslava I., Břetislava, Oldřicha (příloha č. 35, lze využít i přílohu č. 12). Upřesňují si příbuzenské vztahy mezi jednotlivými postavami.

Otázky:

Která přemyslovská knížata znáte? *Václav, Ludmila, Bořivoj, Boleslav, Břetislav, Oldřich, Drahomíra...*

Kdo zabil svatého Václava a kde? *Jeho bratr Boleslav, u kostela ve Staré Boleslavi.*

Kdo byla babička svatého Václava, kdo ji zabil a jak? *Ludmila, nechala ji zabít snacha Drahomíra, byla uškrcena šálou.*

Koho si vzal za ženu Břetislav? *Jitku, unesl ji z kláštera.*

Která žena patří k Oldřichovi? *Božena, pradelna.*

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Psaní brkem

Žáci si vyzkouší, jak kněží a mniši psali. Používali k tomu husí brko namočené v inkoustu. Každé z dětí si vyzkouší napsat brkem jedno nebo dvě slova z chorálu „Svatý Václave“. V této činnosti si žáci procvičí zručnost, rozvíjí fantazii a národní hrdost. Knihovnice a učitelka stojí každá u jednoho stolečku, drží dětem papír a pomáhají s činností.

Slova chorálu:

Svatý Václave, vévodo české země,
kníže náš, pros za nás Boha, svatého Ducha!
Kriste, eleison.
Ty jsi dědic české země, rozpomeň se na své plémě,
nedej zahynouti nám ni budoucím, svatý Václave!
Kriste, eleison.
Pomoci my tvé žádáme, smiluj se nad námi,
utěš smutné, zažeň vše zlé, svatý Václave!
Kriste, eleison.
Nebeské jest dvorstvo krásné, blaze tomu, kdo tam dojde,
v život věčný, oheň jasný svatého Ducha.
Kriste, eleison.

Hra „Kdo jsem?“

Knihovnice a učitelka nalepují dětem na čelo lepicí lístky se jmény významných postav z doby přemyslovských knížat (připravit si předem). Žáci poznávají svou osobnost formou otázek a odpovědí svých spolužáků. Poznáváním osobností se rozdělují do pracovních skupin. Tato hra slouží k navození atmosféry, podporuje tvořivost a fantazii.

Práce s pracovními listy

Žáci ve skupinách vyplňují dva pracovní listy (příloha č. 14, 15). V prvním pracovním listu doplňují text s pomocí nápovědy, ve druhém přiřazují správnou odpověď. Oba dva pracovní listy slouží k zopakování učiva. Po práci si žáci s knihovnicí a učitelkou kontrolují správná řešení.

Sestavení vlastního písma

Žáci ve skupinách vymýšlí „poselství“ přemyslovských knížat dnešnímu lidu. Sestavují k tomu své vlastní písmo, které píší lihovým fixem na opálený žlutý papír. S tímto „poselstvím“ následně seznamují své spolužáky. Nakonec si svá poselství „zapečetí“ voskem ze svíčky a ozdobnou šňůrkou. Zde je nutná dopomoc dospělého (práce se svíčkou a horkým voskem). Tato činnost podporuje tvořivost a spolupráci. Je možné také přečíst poselství až za nějakou dobu (jako překvapení ve třídě, během nějaké další činnosti k tématu).

Závěr

Na závěr proběhne shrnutí celého programu a paní knihovnice i paní učitelka mohou říci také nějaké své poselství dnešním lidem. Toto se dětem velmi líbí, mají pocit, že knihovnice i učitelka jsou také součástí skupiny.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Seznam literatury, kterou lze využít:

VÁLKOVÁ, Veronika. Svatý Václav: vraždou to nekončí. Praha: Bambook, 2015. Kouzelný atlas putování časem. ISBN 978-80-247-5225-9.

SMOLÍKOVÁ, Klára. Jak se staví město. Ilustroval Jan SMOLÍK. Praha: Albatros, 2014. ISBN 978-80-00-03627-4.

ČORNEJ, Petr. Panovníci českých zemí. 4. opr. vyd. Ilustroval Jiřina LOCKEROVÁ, ilustroval Pavel MAJOR. Havlíčkův Brod: Fragment, c1996. Odkaz. ISBN 80-7200-087-X.

JEŽKOVÁ, Alena. Příběhy českých knížat a králů. Ilustroval Renáta FUČÍKOVÁ. Praha: Albatros, 2007. ISBN 978-80-00-01999-4.

FUČÍKOVÁ, Renáta. Ludmila, Václav a Boleslav: Přemyslovci očima mnicha Kristiána. Praha: Práh, 2013. Největší Češi. ISBN 978-80-7252-478-5.

Odkazy na další studijní materiály pro realizátory

NĚMEC, Václav. Úvod do raného středověku. Dějepis.com [online]. [cit. 2021-7-3]. Dostupné z: <http://www.dejepis.com/ucebnice/uvod-do-raneho-stredoveku/>

CHLUMSKÝ, Jan. Sv. Václav. Catholica.cz [online]. [cit. 2021-7-3]. Dostupné z: <http://www.catholica.cz/index.php?id=4696>

Svatý Václav: film. Československá filmová databáze [online]. 2010 [cit. 2021-7-3]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/27115-svaty-vaclav/prehled/>

Odkazy na videa k tématu

Všechna videa jsou vhodná pro cílovou skupinu, jsou přiměřená věku. Mohou sloužit jako motivace pro další činnosti nebo rozšíření učiva.

KOUTSKÝ, Pavel. Pavel Koutský: 13 Svatý Václav Dějiny udatného českého národa (2013). YouTube [online]. 2013 [cit. 2021-7-3]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=KpEvNhmcINs>

KOUTSKÝ, Pavel. Pavel Koutský: 12 Bořivoj a Ludmila Dějiny udatného českého národa (2013). YouTube [online]. 2013 [cit. 2021-7-3]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=Ewkl_uyVQPY

Den české státnosti - Svatý Václav? (4K). YouTube [online]. 2016 [cit. 2021-7-3]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=wxLxg-3iNOs>

Chorál "Svatý Václave", pocta největšímu českému světcí! YouTube [online]. 2012 [cit. 2021-7-3]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=ocJqV8JBVpo>

Varianta B

Odkazy na interaktivní činnosti:

STREJČKOVÁ, Kamila. Svatý Václav. Wordwall [online]. 2021 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <https://wordwall.net/resource/12576039/svat%c3%bd-v%c3%a1clav>

STREJČKOVÁ, Kamila. Svatý Václav. Wordwall [online]. 2021 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <https://wordwall.net/resource/12576524/svat%c3%bd-v%c3%a1clav>

Další doplňující činnosti

- Matematika – slovní úloha (Svatý Václav zemřel asi 28. září roku 935. Kolik let letos uplynulo od jeho smrti?)
- Výtvarná výchova – kresba portrétu některého z českých knížat
 - malba temperami – rotunda
 - pastel, křída – iniciály jména ozdobným písmem

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

- Pracovní výchova – stavba slovanského hradiště – kašírování krajiny na stavbu hradiště, stavba z krabiček od potravin, léků, z korálků, špejlí, dřivek, šišek(skupinová práce)
- Hudební výchova – poslech a zpěv (Svatováclavský chorál)

Možné výlety a exkurze k tématu

Kostel Nanebevzetí Panny Marie. Hrad.cz [online]. 2006 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <https://www.hrad.cz/kostel-nanebevzeti-panny-marie-stara-boleslav>

3.2.2 Téma č. 2 – Přemyslovští králové, Karel IV.

Varianta A

Forma a bližší popis realizace

Frontální výuka, skupinová práce.

Metody

Práce s knihou, práce s textem, instruktáž, rozhovor, didaktická hra, objevování.

Pomůcky

Knihy – viz seznam literatury, pracovní listy (příloha č. 17, 19), zalaminované obrázky korunovačních klenotů (příloha č. 18), psací potřeby, královský poklad (čokoládové penízky v dřevěné truhličce), obrázky panovníků (příloha č. 35).

Přílohy

Příloha č. 17 – Pracovní list Tajná cesta k pokladu

Příloha č. 18 – Korunovační klenoty – obrázky

Příloha č. 19 – Co patří ke králi?

Příloha č. 35 – Obrázky panovníků

Podrobně rozpracovaný obsah

Opakování tématu

Na základě získaných informací z hodin vlastivědy je veden paní knihovnicí rozhovor s dětmi o přemyslovských kráľích a Janu Lucemburském, Karlu IV. Představuje je dětem na zalaminovaných obrázcích (příloha č. 35).

Otázky:

Jaké znáte přemyslovské krále? *Přemysl Otakar I., Přemysl Otakar II., Václav II., Václav III.*

Který z nich vydal Zlatou bulu sicilskou a co to bylo? *Přemysl Otakar I. – byla to listina, která zaručovala dědičný titul českých králů, vydaná roku 1212.*

Kterému králi se říkalo „král železný a zlatý“? Které jihočeské město je s ním spjato? *Přemysl Otakar II., České Budějovice (podle něj pojmenované např. náměstí).*

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Jak se jmenoval poslední mužský Přemyslovec a kde zemřel? *Václav III., zemřel na cestě do Polska v Olomouci, rod Přemyslovců tak vymřel po meči.*

Proč se poté ujal vlády Jan Lucemburský? Koho si vzal? *Vzal si za ženu Elišku Přemyslovnu, česká šlechta tento sňatek domluvila.*

Jakou památnou větu vykřikl Jan Lucemburský v bitvě u Kresčaku? *„Toho bohdá nebude, aby český král z boje utíkal.“*

Co víte o Karlu IV. – *volná otázka, žáci odpovídají, co si z hodin vlastivědy pamatují.*

Hra o hledání královského pokladu

Paní knihovnice žákům vysvětlí, jak budou pracovat. Do každé skupiny rozdá pracovní listy (příloha č. 17). Na pracovních listech je vždy otázka týkající se přemyslovských králů nebo Lucemburků, Karla IV. a Jana Lucemburského. Úkolem každé skupiny je vylustit části tajenky, které v sobě ukrývají místa, kde v prostorách knihovny se nachází jednotlivé části královského pokladu. Je třeba žákům hned na začátku vysvětlit, že otázky musí zodpovídat na přeskáčku, protože nemohou pokaždé čekat, až se uvolní kniha, kterou zrovna potřebují. Některé otázky budou moci zodpovědět bez knihy. Pokud odpověď znají, nemusí nápovědu využít. Knihy jsou rozložené na stole, v případě hledání knih v regálech by činnost zabrala více času. I tak je nutné, aby učitelka a knihovnice pomáhaly s organizací, aby činnost netrvala příliš dlouho – pro některé žáky je vyhledávání v knihách náročné. Po vylustění všech částí pracovního listu dětem vyjdou v tajence místa, kde mají hledat ukryté obrázky korunovačních klenotů (STUDOVNA POČÍTAČE, KLUBOVNA STŮL, DOSPĚLÍ PULT, CIZOJAZYČNÉ KNIHY). Pokud budou mít všichni vylustěno, společně si přečtou znění odpovědí a hledají v celé knihovně části královských klenotů. Když najdou korunu, žezlo, jablko i plášť, na každém obrázku je zezadu shluk písmen (ÍŽÍ, VESK, ZAMŘ, LEPĚ) – po sestavení všech částí vyjde tajenka – VE SKLEPĚ ZA MŘÍŽÍ. Tam na ně za zamčenou mříží čeká královský poklad – truhla se zlaťáky (čokoládovými).

Tato činnost je pro žáky velice poutavá, zábavná. Pro některé žáky může být náročnější, je tedy třeba myslet na to při rozdělování do skupin (aby spolu nebyli např. žáci se specifickými poruchami učení). Žáci se zde učí hlavně pracovat s knihami a hledat v nich důležité informace, pracují s hesly, oddělují důležité od méně důležitého. Učí se také pracovat systematicky, rozdělit si ve skupině práci. V případě, že se s programem bude pracovat jinde než v knihovně Prachatice, je možné si slova a části tajenky upravit dle svých možností.

Doplňující činnost pro rychlé skupiny žáků

Pracovní list Co patří ke králi? (příloha č. 19)

Přesmyčky (možné zkopírovat a vytisknout)

a) najdi v přesmyčkách jména českých králů

NAJCEMLUSKÝBUR	(Jan Lucemburský)
LVCVÁIIA.	(Václav II.)
MYŘPSEL IARTOKA.	(Přemysl Otakar I.)
IVRELAK.	(Karel IV.)

b) najdi v přesmyčkách stavby z období Karla IV.

STOM RAKVŮL	(Karlův most)
ŠARKLTEJN	(Karlštejn)
PERŠKAK	(Kašperk)
VALOKAR VERUNITAZI	(Karlova univerzita)

Zakončení programu

V knihovně si žáci rozdají „královský poklad“, paní knihovnice se s nimi rozloučí citátem Karla IV.:

„I když člověk usíná v zoufalství, probouzí se do naděje, že svět bude jiný.“

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Seznam použité literatury:

SCHWABIKOVÁ, Kateřina. Karel IV. v kouzelném kukátku: pohledy do života římského císaře a českého krále. Ilustroval Barbora BRŮNOVÁ. Praha: Slovart, [2016]. ISBN 978-80-7529-182-0.

SCHWABIKOVÁ, Kateřina. Cesty dětí do staletí, aneb, Jak Běla a Kuba poznávali naši historii. Ilustroval Barbora BRŮNOVÁ. Praha: Slovart, c2013. ISBN 978-80-7391-749-4.

SCHWABIKOVÁ, Kateřina. Cesty dětí do staletí 2, aneb, Jak Běla a Kuba putovali za našimi panovníky. Ilustroval Barbora BRŮNOVÁ. Praha: Slovart, [2015]. ISBN 978-80-7391-166-9.

ČORNEJ, Petr. Panovníci českých zemí. 4. opr. vyd. Ilustroval Jiřina LOCKEROVÁ, ilustroval Pavel MAJOR. Havlíčkův Brod: Fragment, c1996. Odkaz. ISBN 80-7200-087-X.

BÍGL, Zdeněk. České země za posledních Přemyslovců. Ilustroval Karel TOMAN. Praha: Albatros, 1993. Dějiny v obrazech. ISBN 80-00-00410-0.

JEŽKOVÁ, Alena. Karel IV. Ilustroval Renáta FUČÍKOVÁ. Praha: Práh, 2005.

SEMOTANOVÁ, Eva. Atlas českých dějin. Ilustroval Dagmar JEŽKOVÁ, ilustroval Jiří PETRÁČEK. Praha: Kartografie, 2003. ISBN 80-7011-501-7.

KLÍMOVÁ, Eva. Školní atlas českých dějin: atlas pro základní školy a víceletá gymnázia. Praha: Kartografie, 2006. ISBN 80-7011-881-4.

Časostroj: zábavná cesta do historie. Brno: Extra Publishing, 2011-. ISSN 1805-0832.

PITRO, Martin a Petr VOKÁČ. Karel IV. Ilustroval Antonín ŠPLÍCHAL. Praha: Fragment, 2016. Obrázkové čtení (Fragment). ISBN 978-80-253-2888-0.

MANDELOVÁ, Helena, Ilona PAŘÍZKOVÁ a Eliška KUNSTOVÁ. Dějiny středověku a počátků novověku. Liberec: Dialog, 2010. ISBN 8086218821.

FUČÍKOVÁ, Renáta. Karel IV.: ilustrovaný život a doba. Praha: Práh, 2016. ISBN 978-80-7252-608-6.

MARTÍNEK, Jiří. Karel IV.: památná místa tehdy a dnes. Ilustroval Petr URBAN. Praha: Fragment, 2016. ISBN 978-80-253-2712-8.

PECHAROVÁ, Lenka. Po stopách Karla IV. Ilustroval Michaela BERGMANNOVÁ. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1022-1.

JAROLÍMKOVÁ, Stanislava. Co v učebnicích nebývá, aneb, Čeští panovníci, jak je (možná) neznáte. Praha: Motto, 2006. ISBN 80-7246-312-8.

Odkazy na další studijní materiály pro realizátory

Panovníci-Evropy: Přemysl Otakar I. Panovníci-Evropy estranky [online]. 2021 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <https://panovnici-evropy.estranky.cz/clanky/premysl-otakar-i.html>

Karel IV.: Lidé [online]. Česká televize, 2013 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/lide/karel-iv/>

UNIVERZITA, Karlova. Co jste nevěděli o Karlu IV.? YouTube [online]. 2016 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=GjI2E6DeUxY>

Karel IV.-největší Čech. Prague.eu [online]. 2019 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <https://www.prague.eu/cs/prectete-si/karel-iv.-nejvetsi-cech-12035>

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Odkazy na videa k tématu

Všechna videa jsou vhodná pro cílovou skupinu, jsou přiměřená věku. Mohou sloužit jako motivace pro další činnosti nebo rozšíření učiva.

KOUTSKÝ, Pavel. Pavel Koutský: 26 Přemysl I Dějiny udatného českého národa (2013). YouTube [online]. 2013 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=4LJ-R1HTvZE>

KOUTSKÝ, Pavel. Pavel Koutský: 29 Přemysl II Dějiny udatného českého národa (2013). YouTube [online]. 2013 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=WG_mBmDGNRg

KOUTSKÝ, Pavel. Pavel Koutský: 27 Václav I Dějiny udatného českého národa (2013). YouTube [online]. 2013 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=i9Cxf5pIKn0>

KOUTSKÝ, Pavel. Pavel Koutský: 31 Václav II Dějiny udatného českého národa (2013). YouTube [online]. 2013 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=TZJ-Eblyfbs>

KOUTSKÝ, Pavel. Pavel Koutský: 32 Václav III Dějiny udatného českého národa (2013). YouTube [online]. 2013 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=1XfRgilh6tY>

KOUTSKÝ, Pavel. Pavel Koutský: 28 Svatá Anežka Dějiny udatného českého národa (2013). YouTube [online]. 2013 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=oRBHuWSvR6o>

KOUTSKÝ, Pavel. Pavel Koutský: 36 Jan Lucemburský Dějiny udatného českého národa (2013). YouTube [online]. 2013 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=3sAxz00IQy8>

KOUTSKÝ, Pavel. Pavel Koutský: 37 Karel IV Dějiny udatného českého národa (2013). YouTube [online]. 2013 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=vdDj2-cYVsA>

KOUTSKÝ, Pavel. Pavel Koutský: 39 Karel IV Dějiny udatného českého národa (2013). YouTube [online]. 2013 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=28gEEeXrd8S0>

Legenda o Karlu IV. YouTube [online]. 2016 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=hbUMd6AwyoO>

Varianta B

Odkazy na interaktivní činnosti:

STREJČKOVÁ, Kamila. Karel IV. Wordwall [online]. 2021 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <https://wordwall.net/resource/12574159/karel-iv>

STREJČKOVÁ, Kamila. Karel IV. Wordwall [online]. 2021 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <https://wordwall.net/resource/12574532/karel-iv>

Další doplňující činnosti

- Výtvarná výchova, pracovní činnosti – lapbook Karel IV. – samostatná práce, zapojení kresby, informací, tištěných informací a obrázků, her...

- Matematika – magické datum položení základního kamene Karlova mostu (9. 7. v 5.31 hodin roku 1357)
- Výtvarná výchova – výzdoba královské koruny (práce s papírem, stříhání, lepení, vybarvování)

Možné výlety a exkurze k tématu

Praha (viz exkurze do Prahy) – Katedrála sv. Víta, Karlův most, Karlova univerzita, Karlovo náměstí...

Karlštejn (viz exkurze na Karlštejn)

Hrad Kašperk

Karlův hrádek u Purkarce

Zlatá stezka Karla IV.

Olomoucký hrad

Anežský klášter

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MSMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

3.2.3 Téma č. 3 – Jan Hus, Jan Žižka

Varianta A

Forma a bližší popis realizace

Frontální výuka, skupinová práce.

Metody

Vyprávění, rozhovor, četba, názorně-demonstrační, manipulování, řešení problémů, práce s textem.

Pomůcky

Pracovní listy (příloha č. 21, 23, 24, 25), pověsti O Husově skále (příloha č. 20), taburety, židle, stoly (na postavení vozové hradby), vytištěné, zalaminované a rozstříhané obrázky z doby husitské (příloha č. 22) – na sestavení do skupin, obrázky Husova domu a Husovy světničky (příloha č. 26), psací potřeby.

Přílohy

Příloha č. 20 – pověsti O Husově skále

Příloha č. 21 – pracovní list Jan Hus

Příloha č. 22 – obrázky Doba husitská

Příloha č. 23 – Poznej, co je na obrázku

příloha č. 24 – pracovní list Husitské zbraně

Příloha č. 25 – pracovní list Husitské zbraně přesmyčky

Příloha č. 26 – fotografie Husova domu a Husovy světničky

Podrobně rozpracovaný obsah

Žáci přicházejí do knihovny a sedají si na připravené taburety. Přivítá je knihovnice a pejsek Vavřík s další kostičkou. Toto téma je zaměřené na poznání života a díla Mistra Jana Husa, který se narodil v Husinci kousek od Prachatic a v Prachaticích chodil do školy. Bydlel zde v malém pokoji v domě, ve kterém dnes sídlí prachatická Městská knihovna. Proto je i program zasazen do prachatické knihovny s poznámkami a úpravami pro školy, které nemají možnost program situovat do Prachatic. Program pak dále navazuje husitstvím a postavou největšího husitského vojevůdce Jana Žižky z Trocnova. Celé toto téma je realizováno v prostorách knihovny.

Opakování znalostí, které žáci získali ve škole

Knihovnice klade žákům otázky, na které by měli znát odpovědi, společně tak opakuji základní znalosti o Janu Husovi a době husitství a naladí se tak na téma a další činnosti. Je dobré žáky nechat, aby odpovídali a říkali vše, co k tématu ví.

Otázky:

Kdo to byl Jan Hus? *Český kněz, pedagog, kazatel.*

Kde se narodil? *V Husinci u Prachatic.*

Kam chodil do školy? *Do Prachatic.*

Kde v té době pobýval? *V Husově domě č.p. 71 (dnes sídlo knihovny) – pro žáky, kteří nejsou z Prachatic, je třeba mít připravený obrázek knihovny – viz fotografie (příloha č. 26).*

Proč a čím je pro nás tak významný? *Kázal proti církvi, ukazoval na její slabosti a nešvary.*

Co se dělo na církevním sněmu v Kostnici? *Hus měl odvolat své učení, neodvolal, byl odsouzen k upálení.*

Kdy byl Jan Hus upálen? *6. července 1415.*

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Pověsti O Husově skále

Knihovnice přečte dětem pověsti. Četba pověstí slouží k navození atmosféry pro další práci, motivaci a pohled do minulosti, aby si žáci lépe tuto dobu představili (příloha č. 20).

Poznej, co je na obrázku

Knihovnice ukazuje žákům obrázky a žáci poznávají, co na nich je. Jedná se o obrázky z doby husitské – Jan Hus, Jan Žižka, husitské zbraně, husitská bitva, vozová hradba, prapor se znakem husitů a prapor se znakem křižáků (příloha č. 22). U každého obrázku si společně řeknou, podle čeho poznali, co je typické. Je také možné tuto činnost nechat žáky dělat samostatně nebo ve skupinách (pracovní list, příloha č. 23). Zde je poté nutná společná kontrola. (Ve větší skupině žáků nevhodné, zabere hodně času a nebylo by potom možné stihnout další činnosti. Je to spíše námět pro menší skupinu žáků.)

Poskládej obrázek

Žáci se rozdělí do 7 skupin. Každá ze skupin dostane rozstříhaný zalaminovaný obrázek (stejný, který žáci viděli již v předchozí činnosti – příloha č. 22) a obrázek poskládá. Obtížnost zvolí vyučující, popř. knihovnice, dle schopností dětí a časového rozvržení programu.

Opakování znalostí, rozhovor s žáky

Otázky:

Co to bylo husitství? *Hnutí, které navazovalo na myšlenky Jana Husa a chtělo změny v církvi.*

Kdo byli husité, jak a čím bojovali? *Často obyčejní lidé, sedláci, zemědělci – bojovali předělanými zemědělskými nástroji (řemdih, kropáč, šídlo, cep, halapartna, palcát...), stavěli vozovou hradbu, zpívali husitský chorál nebo nastražili past (plenky v bažinách).*

Znáte nějaké husitské vojevůdce? *Jan Žižka, Prokop Holý.*

Husitské zbraně

Žáci pracují ve skupinách po 3 – 4 žácích. V pracovních listech (příloha č. 24, 25) najdou v přesmyčkách názvy husitských zbraní a pojmenují husitské zbraně na obrázcích. Následuje společná kontrola.

Sestavování vozové hradby

Žáci společně vymyslí a postaví z materiálu, který je dostupný v knihovně či učebně, vozovou hradbu a opevní se v ní. (Je možné potom za daných pravidel „rozpoutat krátkou bitvu“ mezi husity a křižáky.) Žáci představují husity, učitelka a knihovnice jsou v roli křižáků.

Návštěva Husovy světničky

Pokud je program realizován v knihovně v Prachaticích, žáci se jdou postupně po skupinách 3 – 4 žáků podívat do malé Husovy světničky, kde Hus údajně přebýval. V této době se v ní nachází ředitelna městské knihovny. Tato místnost má zachované malby na stěnách i staré dřevěné trámy. Pro ostatní žáky, kteří nemají možnost realizovat program v Prachaticích, poslouží alespoň fotografie Husova domu i Husovy světničky (příloha č. 26).

Rozloučení

Knihovnice se se žáky rozloučí Husovým citátem: „Hledej pravdu, prav pravdu, slyš pravdu, uč se pravdě, miluj pravdu, braň pravdu až do své smrti.“

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Odkazy na další studijní materiály pro realizátory

Jan Hus. Česká televize [online]. 2015 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10446079238-jan-hus/>

Den, kdy byl upálen Jan Hus (6. červenec 1415). Stream.cz [online]. 2015 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <https://www.stream.cz/slavedny/den-kdy-byl-upalen-jan-hus-6-cervenec-152327>

České země za husitské revoluce. Dějepis.com [online]. 2012 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <http://www.dejepis.com/ucebnice/ceske-zeme-za-husitske-revoluce/>

Odkazy na videa k tématu

Všechna videa jsou vhodná pro cílovou skupinu, jsou přiměřená věku. Mohou sloužit jako motivace pro další činnosti nebo rozšíření učiva.

KOUTSKÝ, Pavel. Pavel Koutský: 42 Jan Hus Dějiny udatného českého národa (2013). YouTube [online]. 2013 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=Sj2EMoZ8nTg>

Jan Hus: Husitské muzeum. YouTube [online]. 2015 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=cdSXnDu_BAs

Jan Hus: Staleté kořeny. YouTube [online]. 2018 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=LHqDEOJimmE>

KOUTSKÝ, Pavel. Pavel Koutský: 43 Husité v boji za pravdu Dějiny udatného českého národa (2013). YouTube [online]. 2013 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=ONrMJnrkBvk>

KOUTSKÝ, Pavel. Pavel Koutský: 44 Husité proti všem Dějiny udatného českého národa (2013). YouTube [online]. 2013 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=t-kNdZW5dIU>

Staré pověsti české (21) - O Žižkovi. YouTube [online]. 2013 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=i4LCaogphg8>

Husiti: animovaný film. YouTube [online]. 2020 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=hTu6zJzJzL0>

Husitský chorál: «Ktož jsú Boží bojovníci». YouTube [online]. 2013 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=pvINFyxEfvg>

Varianta B

Odkazy na interaktivní činnosti:

STREJČKOVÁ, Kamila. Jan Hus. Wordwall [online]. 2021 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <https://wordwall.net/resource/12572513/jan-hus>

STREJČKOVÁ, Kamila. Jan Hus. Wordwall [online]. 2021 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <https://wordwall.net/resource/12573894/jan-hus>

STREJČKOVÁ, Kamila. Husitské zbraně. Wordwall [online]. 2021 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <https://wordwall.net/resource/13525437/husitsk%c3%a9-zbran%c4%9b>

Další doplňující činnosti

- Matematika – slovní úloha – Kolik let letos uplynulo od smrti Jana Husa?
- Český jazyk – sloh – Vžij se do role Jana Husa a napiš krátký dopis z Kostnice svým přátelům do Čech.
- Hudební výchova – zpěv husitského chorálu Ktož sú boží bojovníci.
- Pracovní výchova – výroba husitských zbraní ze samotvrdnoucí hmoty, párátek a špejlí, alobalu.
 - výroba rytířské přilby kaširováním nafukovacího balonu, po zaschnutí upravit do tvaru přilby a dotvořit pomocí alobalu, dozdobit – ptačí pírkou, krepový papír.
 - stavba puzzle podle obrázků Z. Študlarové (z původní verze programu odstraněny pro jejich velikost a složitost, je možné zařadit např. do hodin pracovního vyučování).
- Výtvarná výchova – kresba tuší a perem – husitská bitva.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Možné výlety a exkurze k tématu

Rodný dům a památník Jana Husa v Husinci
Zřícenina Kozí hrádek u Sezimova Ústí
Husova kazatelna – Žemličkova Lhota
Betlémská kaple v Praze
Husitské muzeum Tábor
Tábor – Housův mlýn – Husitské dny
Památník Jana Žižky a interaktivní expozice v Trocnově

3.2.4 Téma č. 4 - Život ve středověku

Varianta A

Forma a bližší popis realizace

Frontální práce, samostatná práce, skupinová práce.

Metody

Výklad, rozhovor, diskuze, názorně-demonstrační, metody praktické – výtvarné a grafické, práce s textem, řešení problémů.

Pomůcky

Projektor se zvukovým zařízením, počítač s připojením na internet, popř. interaktivní tabuli, flipchart či klasickou tabuli s napsanými názvy řemesel středověku, čtvrtky velikost A4, psací potřeby – pera, tužky, pastelky, nůžky, tablety.

Přílohy

Příloha č. 27 – Stará řemesla
Příloha č. 28 – Středověká vesnice
Příloha č. 29 – Středověké město
Příloha č. 30 – Listina pro založení cechu

Podrobně rozpracovaný obsah

Žáci přicházejí do knihovny, paní knihovnice a pejsek Vavřík je vítají ve středověku.

Otázky:

Co to je středověk? *Je to období lidských dějin, které trvalo přibližně od roku 500 do roku 1500.*

Jací lidé zde žili? Kdo měl nejvyšší postavení? *Panovník (král, císař), církev, šlechta, zemané, řemeslníci, sedláci, obyčejní lidé, žebráci.*

Jak žili lidé ve městech? *Často jako řemeslníci nebo tovaryši, v domech, kde měli své dílny, krámký, sdružovali se v cechy.*

Jak žili lidé na venkově? *V malých domcích bez podlahy, často i s hospodářskými zvířaty v jedné místnosti, obdělávali pole.*

Děti se rozdělují do dvojic a pracují s pracovními listy (příloha č. 28, 29). V pracovním listu „Středověká vesnice“ doplňují údaje z nápovědy a potom si sestavují středověkou vesnici na interaktivním listu č. 6, v pracovním listu „Středověké město“ vybarvují, co do středověkého města patří, potom se zamýšlí nad tím, co by ještě v tomto městě mohlo být.

Stará řemesla

Na tabuli nebo flipchartu jsou napsaná řemesla, děti mají za úkol vymyslet, co jednotliví řemeslníci asi dělali, co je živilo. Žáci poté říkají další stará řemesla, která znají např. z pohádek či starých filmů (příloha č. 27).

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Skupinová práce – Cechy

Žáci se rozdělí do skupin po 3 – 4. Vyberou si jedno staré řemeslo a vytvoří cech. Za úkol mají vymyslet název cechu, jeho pravidla (alespoň 3) a vyrobit vývěsní štít na dveře. Nápady na řemesla mohou čerpat zde: [Řemesla a činnosti. Brtpichlavec.sweb.cz \[online\]. 2015 \[cit. 2021-7-4\]. Dostupné z: http://brtpichlavec.sweb.cz/ves/remesla/remesla2.htm](http://brtpichlavec.sweb.cz/ves/remesla/remesla2.htm)

Po celou dobu jsou také nápomocné učitelka a knihovnice.

Po práci každá skupina ukáže svůj vývěsní štít – ostatní žáci se podle obrázku pokusí přijít na to, o jaké řemeslo se jedná. Poté skupina přečte svá pravidla a zhodnotí společnou práci. (Jak se nám podařilo domluvit? Jak se nám společně pracovalo? Vznikl během práce nějaký problém? Jak jsme ho vyřešili? Kdo byl vedoucím naší skupiny? Mohl bys v této skupině příště dál pracovat?)

Ukončení a rozloučení

Knihovnice s učitelkou ohodnotí práci každé skupiny, poté se knihovnice s dětmi rozloučí.

Seznam literatury, kterou lze využít:

BÍGL, Zdeněk. České země za posledních Přemyslovců. Ilustroval Karel TOMAN. Praha: Albatros, 1993. Dějiny v obrazech. ISBN 80-00-00410-0.

BINGHAM, Jane. Středověk. 2. vyd. Přeložil Renáta JANŮ. Praha: Fragment, 2007, c2002. Historie světa. ISBN 978-80-253-0526-3.

MANDELOVÁ, Helena, Ilona PAŘÍZKOVÁ a Eliška KUNSTOVÁ. Dějiny středověku a počátků novověku. Liberec: Dialog, 2002. ISBN 80-86218-82-1.

Ilustrovaná encyklopedie odívání: od tógy po krinolínu. Bratislava: Perfect, 2009. ISBN 978-80-8046-430-1.

MANDELOVÁ, Helena. České země za vlády Lucemburků: zrození zemí Koruny české. Ilustroval Pavel MAJOR. Praha: Albatros, 1993. Dějiny v obrazech. ISBN 80-00-00403-8.

Odkazy na další studijní materiály pro realizátory

NOVOTNÝ, Daniel. Život ve středověku: Jak vypadal obyčejný den běžného muže, ženy a dítěte. Dotyk.cz [online]. 2020 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <https://www.dotyk.cz/magazin/zivot-ve-stredoveku-20200207.html>

MILO, Peter. Jak se žilo a bydlelo v raném středověku. Em.muni.cz [online]. Masarykova univerzita, 2016 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <https://www.em.muni.cz/vite/8066-jak-se-zilo-ve-stredoveku>

Odkazy na videa k tématu

Všechna videa jsou vhodná pro cílovou skupinu, jsou přiměřená věku. Mohou sloužit jako motivace pro další činnosti nebo rozšíření učiva.

Tajemství středověku 1. Vesnice (Full HD dokument, 2019). YouTube [online]. 2019 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=o4Xf-WhIO4o>

Tajemství středověku 2. Města (Full HD dokument, 2019). YouTube [online]. 2019 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=ACpMtI5YVpg>

KOUTSKÝ, Pavel. Pavel Koutský: 33 Růst měst ve 13. století Dějiny udatného českého národa (2013). YouTube [online]. 2013 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=R8IM-KcQ8I0>

KOUTSKÝ, Pavel. Pavel Koutský: 34 Hradby Dějiny udatného českého národa (2013). YouTube [online]. 2013 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=dN12L8KU7a8>

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Odkazy na interaktivní činnosti:

STREJČKOVÁ, Kamila. Život ve středověku. Wordwall [online]. 2021 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <https://wordwall.net/resource/12577618/%c5%beivot-ve-st%c5%99edov%c4%9bku>

STREJČKOVÁ, Kamila. Život ve středověku-řemesla. Wordwall [online]. 2021 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <https://wordwall.net/resource/12579121/%c5%beivot-ve-st%c5%99edov%c4%9bku-%c5%99emesla>

Další doplňující činnosti

- Matematika – slovní úloha (Ve středověkém městě žije 354 řemeslníků z devětapadesáti různých oborů. Rozhodli se vytvořit cechy. Kolik řemeslníků bude v každém cechu, když víme, že v každém cechu je jich stejný počet?)
- Český jazyk – seřaď středověká řemesla podle abecedy (kolář, šenkýř, břitvař, zelinář, mastičkář, hrnčíř, čepičkář, kameník).
- Hudební výchova – jaké písničky o řemeslnících znáš? Zazpívej si některé (Pec nám spadla, Ach synku, synku, Já jsem malý mysliveček, Já jsem z Kutné hory, Šel dráteník, A já pořád kdo to je, Já nechci kováře, Jede, jede, poštovský panáček, Hrály dudy...).
- Pracovní výchova – modelování řemeslníka – práce s modelínou či samotvrdnoucí hmotou, poznávání řemesel.
- Český jazyk – sloh – hra Kdo jsem? – dramatizace řemesel.
- Výtvarná výchova – kresba nebo malba středověkého města nebo vesnice.

3.3 Metodický blok č. 3 – Začátek novověku

Anotace metodického bloku

V tomto metodickém bloku se žáci dozvídají o renesanci, o prvních Habsburcích na českém trůnu. Zopakují si poznatky získané ve škole a aplikují je do praktických skupinových činností. V druhém programu tohoto bloku se pak zaměří na opakování, zhodnocení programu a ve skupinách si vyberou pro svou další práci některého z panovníků, který je zaujal.

Cílem tohoto metodického bloku je především tvořivá práce žáků. Žáci podle jednoduchých základních pokynů, podle předchozích znalostí získaných ve škole a za pomoci knih či internetových zdrojů tvoří ve skupinách, musí se spolu ve skupině domluvit, v omezeném čase za daných podmínek dokončit práci, následně ji popsat a zhodnotit. Žáci se učí aplikovat naučené informace, použít je při práci, efektivně využít čas a rozvrhnout si práci. V závěru také obhájit svůj názor a názor celé skupiny, zhodnotit vhodně svou práci a přínos ve skupině, využívat vhodných slov, mluvit souvisle a srozumitelně.

Na závěr tohoto bloku proběhne také reflexe, shrnutí celého projektu. Žáci zde mohou vyjádřit své pocity z celého projektu.

V tomto tematickém bloku jsou rozvíjeny kompetence:

Schopnost učit se – žáci opakují a dále rozvíjí školní učivo, hledají vhodné způsoby řešení jednotlivých úkolů, vyhledávají a třídí získané informace, díky zajímavým činnostem získávají pozitivní přístup k učení, učí se hrou.

– žáci se učí řešit problémové situace, hledají řešení problému, volí vhodné řešení problémů.

Komunikace v mateřském jazyce – žáci umí vyjádřit své myšlenky, názory, představují své práce, mluví o své práci, vyjadřují se slušně, kultivovaně a srozumitelně.

Sociální a občanské schopnosti – žáci si určují role ve skupině, dokáží se přizpůsobit práci ve skupině, domluvit

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

se a rozvrhnout si práci, dokáží přijmout názor druhého, respektují jiné.

Kulturní povědomí a vyjádření – žáci poznávají historii naší země.

Schopnost práce s digitálními technologiemi – žáci používají digitální technologie, s jejich pomocí se učí hledat a ověřovat získané informace.

– žáci poznávají digitální technologie a učí se práci s nimi.

3.3.1 Téma č. 1 – Rudolf II., renesance

Varianta A

Forma a bližší popis realizace

Frontální a skupinová práce.

Metody

Rozhovor, výklad, práce s textem, metoda grafické a výtvarné činnosti, instruktáž, vypravování, manipulování a experimentování, řešení problémů.

Pomůcky

Knihy, čtvrtky velikosti A3, krepové papíry různých barev, lepidla, izolepy, pastelky, fixy.

Přílohy

Příloha č. 31 – Rudolf II.

Příloha č. 32 – pracovní list Renesance

Příloha č. 33 – Obrázky – Renesance a Rudolf II.

Podrobně rozpracovaný obsah

Přivítání ve škole

V této části programu vítají děti paní knihovnici s pejskem Vavříkem v upravené učebně školy. Pejsek Vavřík s sebou přináší další kostičku, která je dnes zavede do renesance, do doby Rudolfa II.

Renesance a Rudolf II.

Paní knihovnice s žáky opakuje učivo o Rudolfu II. a době renesance. Ukazuje obrázky Rudolfa II., zámku, zámecké zahrady, alchymistické dílny, horoskopu, hvězdářského dalekohledu (příloha č. 33).

Vysvětluje pojmy:

- Alchymistická dílna – je laboratoř, v které se snažili badatelé o výrobu elixírů, zlata nebo kamene mudrců.
- Horoskop – je obrazec, který zobrazuje postavení hvězd pro určitou dobu a určité místo na Zemi. Horoskopy se zabývají astrologové.
- Hvězdářský dalekohled – používali astrologové k pozorování pohybu hvězd, aby mohli sestavovat horoskopy.

Klade dětem otázky a zapojuje je do rozhovoru:

Co to byla renesance? *Umělecký sloh a období od 14. do 17. století.*

Čím se renesance vyznačovala? (Knihovnice listuje knihami – viz seznam literatury – a ukazuje dětem obrázky renesančních děl, oblečení v době renesance, renesančních staveb.)

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Z jakého panovnického rodu byl Rudolf II.? *Z rodu Habsburků.*

Znáš ještě jiné Habsburky? *Ferdinand I., Ferdinand II.*

Čím byl Rudolf II. a jeho život zajímavý? *Jako jediný Habsburk sídlil v Praze, zval na Hrad alchymisty, hvězdáře, miloval umění.*

Znáš nějakou pohádku, kde se jako postava objevuje Rudolf II.? *Císařův pekař a Pekařův císař.*

Skupinová práce

Žáci se rozdělí do 4 skupin. Nejprve každá skupina pracuje s pracovními listy (příloha č. 31, 32). Opakují si v nich poznatky o Rudolfovi II. a renesanci. Každá skupina po vypracování pracovních listů dostává za úkol vytvořit obrázek či plastické dílo za použití materiálu, který je k dispozici. Knihovnice rozdělí žákům práci, podle toho, jaký obrázek si ve skupině vytáhnou (obrázky jsou složené – příloha č. 33).

Žáci budou alchymisté, architekti a hvězdáři na dvoře Rudolfa II. a společně vytvoří:

- 1) Zámek
- 2) Alchymistickou dílnu
- 3) Zámeckou zahradu
- 4) Horoskop nebo dalekohled

Během práce se žáci mohou dívat do knížek, hledat zde inspiraci. Žáci se ve skupině musí domluvit na postupu práce a rozvrhnout si práci. Je třeba skupiny usměrňovat, dávat žákům rady.

Závěr, zhodnocení

Každá skupina představí svou práci. Každý ze skupiny bude mluvit o tom, co konkrétně dělal, jak se mu pracovalo. Žáci hodnotí výsledek své práce, ale i spolupráci – jestli se povedlo práci dokončit, rozvrhnout práci mezi všechny členy skupiny, zda vznikl během práce nějaký problém atd.

Seznam literatury, kterou lze využít:

VÁLKOVÁ, Veronika. Karel IV.: příběh českého krále : dobrodružné výpravy do minulosti. Praha: Fragment, 2011. Dobrodružné výpravy do minulosti. ISBN 978-80-253-1203-2.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

JUNEK, Václav. Pasovský případ císaře Rudolfa II.: tři knihy volných reminiscencí jedné skoro zapomenuté malé války odkudsi zprostředka českých dějin. Brno: Computer Press, 2011. ISBN 978-80-251-3437-5.

ČERNÝ, Jiří, Pavel ZÁTKA a Zdeněk ADLA. Obrázky z českých dějin a pověstí. 7., upr. a rozš. vyd. Ilustroval Jiří KALOUSEK. Praha: Albatros, 2007. ISBN 978-80-00-01905-5.

SEIFERTO VÁ, Lucie. Dějiny českého udatného národa a pár bezvýznamných světových událostí. Praha: Petr Prchal, 2003. ISBN 80-242-1042-8.

KUBŮ, Naděžda. České země v době renesance. Ilustroval Michal KUDĚLKA. Praha: Albatros, 1994. Dějiny v obrazech. ISBN 80-00-00108-X.

MANDELOVÁ, Helena, Ilona PAŘÍZKOVÁ a Eliška KUNSTOVÁ. Dějiny novověku. Liberec: Dialog, 2003. ISBN 80-86761-04-5.

BINGHAM, Jane, Fiona CHANDLER a Sam TAPLIN. Novověk: posledních 500 let. 2. vyd. Ilustroval Giacinto GAUDENZI, ilustroval Ian JACKSON, přeložil Romana KEMP NÁ. Praha: Fragment, 2007, c2001. Historie světa. ISBN 978-80-253-0510-2.

PITRO, Martin. Panovníci českých zemí. Ilustroval Antonín ŠPLÍCHAL. Praha: Fragment, 2011. ISBN 978-80-253-1307-7.

ČORNEJ, Petr. 234 českých osobností. Ilustroval Jiřina LOCKEROVÁ. Havlíčkův Brod: Fragment, 2003. ISBN 80-7200-838-2.

FENCL, Pavel, Jan Antonín MAGER a Antonín JURČO. Prachatice: obrazy z paměti města. Prachatice: Město Prachatice, 2012. ISBN 978-80-260-2975-5.

Ilustrovaná encyklopedie odívání: od tógy po krinolínu. Bratislava: Perfect, 2009. ISBN 978-80-8046-430-1.

Odkazy na další studijní materiály pro realizátory

Rudolf II. Habsburský. Česká televize [online]. 2014 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/lide/rudolf-ii-habsbursky/>

KROČA, Slavica. Alchymisté na dvoře Rudolfa II. Akropolis.cz [online]. 2014 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <https://www.akropolis.cz/content/alchymiste-na-dvore-rudolfa-ii>

Renesance. Archizone.cz [online]. 2014 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <http://www.archizone.cz/stavebni-slohy/renesance/>

NĚMEC, Václav. Renesance a humanismus. Dejepis.com [online]. 2003 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <https://www.dejepis.com/ucebnice/renesance-a-humanismus/>

Odkazy na videa k tématu

Všechna videa jsou vhodná pro cílovou skupinu, jsou přiměřená věku. Mohou sloužit jako motivace pro další činnosti nebo rozšíření učiva.

KOUTSKÝ, Pavel. Pavel Koutský: 56 Rudolf II Dějiny udatného českého národa (2013). YouTube [online]. 2013 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=gQzyhrXLI7s>

KOUTSKÝ, Pavel. Pavel Koutský: 57 Astronomové na dvoře Rudolfa II Dějiny udatného českého národa (2013). YouTube [online]. 2013 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=dpXJfThH1Ck>

KOUTSKÝ, Pavel. Pavel Koutský: 58 Golem Dějiny udatného českého národa (2013). YouTube [online]. 2013 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=hhxuWZa25t8>

KOUTSKÝ, Pavel. Pavel Koutský: 52 Renesance Dějiny udatného českého národa (2013). YouTube [online]. 2013 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=se8TZ9rIBZk>

Byl jednou jeden člověk- 14 Renesance. YouTube [online]. 2016 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=TLdjAcENMlw>

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Varianta B

Odkazy na interaktivní činnosti:

STREJČKOVÁ, Kamila. Rudolf II. Wordwall [online]. 2021 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <https://wordwall.net/resource/13527950/rudolf-ii>

STREJČKOVÁ, Kamila. Pověst o Golemovi. Wordwall [online]. 2021 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <https://wordwall.net/resource/13526389/pov%c4%9bst-o-golemovi>

Další doplňující činnosti

- Matematika – slovní úloha (Na dvoře Rudolfa II. pracovalo mnoho umělců. Za svou práci si vysloužili jistý plat. Kolik zlatých musel dát za rok z kasy císař Rudolf, když pro něj pracovalo 23 umělců a měsíčně si každý přišel na 3 zlaté?)
- Český jazyk – sloh (Vymysli větu, kterou by mohl mít Golem napsanou na šemu, aby se probudil.)
- Pracovní výchova – Vymodeluj Golema (práce se samotvrdnoucí hmotou v cihlové barvě.)
- Výtvarná výchova – Nakresli portrét Rudolfa II. z ovoce (podle návrhu Giuseppe Arcimboldiho.)
- Výtvarná výchova – Vytvoř elixír mládí
- Hudební výchova – Zpěv písně Ten dělá to a ten zas tohle (z filmu Pekařův císař).

Možné výlety a exkurze k tématu

Muzeum alchymistů a mágů staré Prahy
Císařská konírna na Pražském hradě
Dílna magistra Kelleyho na hradě Hněvín
Naučná stezka Krajinou Rudolfa II.

3.3.2 Téma č. 2 – Vyber si svého panovníka

Varianta A

Forma a bližší popis realizace

Frontální výuka, práce ve dvojicích nebo trojicích (podle počtu žáků).

Metody

Vysvětlování, rozhovor, práce s textem, práce s digitálními médii, metoda výtvarné a grafické činnosti.

Pomůcky

Obrázky panovníků, knihy – viz literatura, počítače nebo tablety, čtvrtky A3, pastelky, fixy, nůžky.

Přílohy

Příloha č. 34 – Opáčko z dějin

Příloha č. 35 – Obrázky panovníků

Příloha č. 36 – Kartičky pro rozdělení do skupin Vyber si panovníka

Podrobně rozpracovaný obsah

Žáci naposledy přicházejí do knihovny, vítá je paní knihovnice a pejsek Vavřík s poslední kostičkou. Toto téma je opakovací, zároveň zde dojde také ke zhodnocení celého programu, protože i přesto, že žáky ještě čeká, popř. čekají exkurze, do knihovny již v rámci projektu chodit nebudou.

Otázky:

O čem byl projekt?

Kolikrát jsme se sešli v knihovně?

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Jak se vám pracovalo mimo školu?

Co se vám tu nejvíc líbilo?

Co nového jste se naučili?

Které téma vás nejvíc bavilo?

Poznávání panovníků

Knihovnice listuje knihou Panovníci českých zemí a ukazuje žákům české panovníky a žáci hádají, který král to je. Knihovnice vybírá ty nejznámější panovníky, pokud děti neví podle obrázku, je možné jim dát nápovědu.

Rozdělení do dvojic, Vyber si svého panovníka

Žáci se sami rozdělí do dvojic nebo trojic, aby se jim dobře pracovalo. Knihovnice je nechá vylosovat si českého panovníka (složené obrázky z přílohy č. 24). Úkolem každé dvojice je vytvořit portrét a najít zajímavé informace o panovníkovi. Žáci se zde učí sbírat a také třídit informace, učitelka a knihovnice je podněcují k tomu, aby informace psali v bodech, aby neopisovali zbytečně celé věty. K tématu mají na stole knihy (viz literatura) a mohou také použít počítače nebo tablety. Portrét kreslí na čtvrtku velikost A3, nechávají si místo i na informace.

Závěrečné představení hotových děl

Každá dvojice či trojice žáků na závěr představí svého panovníka. Žáci řeknou nějaké zajímavosti, které během práce o panovníkovi zjistili, co je např. překvapilo. Zhodnotí také společnou práci, tzn. jak se jim ve skupině dařilo, jak se domluvili, kdo více kreslil, kdo zase sháněl informace, jestli během práce řešili nějaký problém, jak ho vyřešili a jak jsou spokojeni se svou výslednou prací.

Literatura

JAROLÍMKOVÁ, Stanislava. Co v učebnicích nebývá, aneb, Čeští panovníci, jak je (možná) neznáte. Praha: Motto, 2006. ISBN 80-7246-312-8.

ČORNEJ, Petr. Panovníci českých zemí. 4. opr. vyd. Ilustroval Jiřina LOCKEROVÁ, ilustroval Pavel MAJOR. Havlíčkův Brod: Fragment, c1996. Odkaz. ISBN 80-7200-087-X.

PITRO, Martin. Panovníci českých zemí. Ilustroval Antonín ŠPLÍCHAL. Praha: Fragment, 2011. ISBN 978-80-253-1307-7.

Odkazy na další studijní materiály pro realizátory

DINTER, Daniel. Panovníci českých zemí-přehled. Daniel.dinter.cz [online]. 2017 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: http://daniel.dinter.cz/panovnici_ceskych_zemi/

DAUBNER, Petr. Seznam Českých Panovníků – Od Bořivoje až po Současnost. S kompasem.cz [online]. 2019 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <https://skompasem.cz/seznam-ceskych-panovniku/>

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Odkazy na videa k tématu

Všechna videa jsou vhodná pro cílovou skupinu, jsou přiměřená věku. Mohou sloužit jako motivace pro další činnosti nebo rozšíření učiva.

Panovníci českých zemí * 1. díl (Boleslav I. – Ferdinand I.). YouTube [online]. 2018 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=1EjvMUz7DAQ>

Panovníci českých zemí * 2. díl (Ferdinand I. – Karel V.). YouTube [online]. 2018 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=8pvpUicdXBQ>

Varianta B

Odkazy na interaktivní činnosti:

STREJČKOVÁ, Kamila. Najdi jméno českého panovníka. Wordwall [online]. 2021 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <https://wordwall.net/resource/13529657/najdi-jm%c3%a9no-%c4%8desk%c3%a9ho-panovn%c3%adka>

STREJČKOVÁ, Kamila. VYBER SI SVÉHO PANOVNÍKA-Najdi panovníka podle popisu. Wordwall [online]. 2021 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <https://wordwall.net/resource/13529404/vyber-si-sv%c3%a9ho-panovn%c3%adka-najdi-panovn%c3%adka-podle-popisu>

Zhodnocení projektu

Na závěr tohoto programu se hodí zhodnotit program jako takový – žáci již hodnotili na začátku, slovo na konci tedy dostanou učitelka a knihovnice, které hodnocení provedou zase ze svého pohledu. Na úplný závěr projektu (až po exkurzích) pak žáci vypracují závěrečný pracovní list, kde ještě písemnou formou program vyhodnotí celý program a jejich působení v něm (příloha č. 28).

3.4 Exkurze

Součástí projektu jsou také dvě tematické exkurze – do Prahy a na hrad Karlštejn. Vzhledem k tomu, že místa exkurzí jsou hodně vytížená a vstupenky se musí objednávat i několik měsíců dopředu, počítáme s tím, že si každý realizátor projektu najde vhodný datum a zařazení exkurze do projektu a odůvodní toto zařazení. Jako nejvhodnější se nám zdá absolvovat exkurzi do Prahy na začátku projektu (dá se potom krásně v učivu ve škole i v projektových tématech navazovat na to, co jsme viděli) a exkurzi na Karlštejn na konci projektu (jako příjemné završení projektu, závěrečná „třešnička“, ukončení projektu). Možné je také navštívit Karlštejn v době, kdy se probírá učivo o Karlu IV., pokud je možné naplánovat přesně. Hrad má otevřeno celoročně.

3.4.1. Exkurze do Prahy

Varianta A

Forma a bližší popis realizace

Frontální výuka, exkurze.

Metody

Výklad, rozhovor, instruktáž, prohlídka, práce s pracovním listem.

Pomůcky

Svačina a pití, sportovní oblečení pro děti, zajištěné souhlasy s exkurzí, seznam žáků s razítkem (při prohlídce Pražského hradu k uplatnění skupinové vstupenky).

Přílohy

Příloha č. 37 – Výklad k programu exkurze, zajímavosti

Příloha č. 38 – pracovní list Praha

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Podrobně rozpracovaný obsah

Z autobusu je vhodné vystoupit v blízkosti Pražského hradu (např. u tramvajové zastávky Pražský hrad směr ulice Jelení nebo v ulici Keplerova). V pokladně Pražského hradu je k zakoupení hromadná vstupenka pro školní skupiny (pokud jste skupina do 30 žáků a 2 dospělí jako doprovod, zaplatíte za hromadnou vstupenku 150 Kč).

Program exkurze

Výklad a zajímavosti k programu – příloha č. 25 (Výklad slouží jako učební materiál pro realizátory programu, lze si ho vytisknout a vzít případně na exkurzi s sebou či ho doplnit o vlastní informace.)

- Prohlídka Katedrály sv. Víta
- Starý královský palác
- Prohlídka 2. a 3. nádvoří Hradu
- Zlatá ulička (Oba konce Zlaté uličky jsou ohraničené turnikety, je zde možné dát dětem rozchod.)
- Daliborka
- Střídání stráží na 1. nádvoří – Zde by končila zhruba dvouhodinová exkurze, zbytek programu je dobrovolný, pro skupiny, které do Prahy jedou z větší vzdálenosti a chtějí si exkurzi ještě prodloužit.

Další, volitelná část exkurze

- Vyhlídka u Pražského hradu – pokud čekáte na výměnu stráží, prohlédněte si některé pražské památky.
- Svatováclavská vinice
- Cesta přes Mánesův most (Zvolili jsme tuto trasu z důvodu přeplněnosti Karlova mostu, na který je z mostu Mánesova krásně vidět.)
- Rudolfinum
- Staroměstské náměstí – Orloj
- Václavské náměstí

Od Václavského náměstí už to není daleko na Hlavní nádraží, kde může zastavit autobus a exkurze zde končí.

Druhý den po exkurzi je dobré s žáky rozebrat, co si z exkurze pamatují, co je překvapilo, zda jsou místa v Praze, kam by se ještě chtěli podívat. Po úvodní reflexi pak následuje pracovní list (příloha č. 26), kde si žáci zopakují některé informace a dají počtem kostiček zpětnou vazbu k tomu, co se jim na exkurzi líbilo.

Odkazy na další studijní materiály pro realizátory

Pražský hrad. Hrad.cz [online]. 2021 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <https://www.hrad.cz/cs/prazsky-hrad-pro-navstevniky>

PRAGUE CITY LINE – Poznej Prahu sám. Praguecityline.cz [online]. 2021 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <http://www.praguecityline.cz/prazske-pamatky/prazsky-hrad-zlata-ulicka>

Staroměstský orloj. Prague.eu [online]. 2021 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <https://www.prague.eu/cs/objekt/mista/3129/staromestsky-orloj>

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Odkazy na videa k tématu

Všechna videa jsou vhodná pro cílovou skupinu, jsou přiměřená věku. Mohou sloužit jako motivace pro další činnosti nebo rozšíření učiva.

Legendy staré Prahy: O neviňátku z Karlova mostu. YouTube [online]. 2021 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=JipOAWCe0-A&list=PLZs7CIJ_dghhON1SDfJO98Mu8phlolwrO

AAA studio. Kozí příběh- Pověsti staré Prahy. YouTube [online]. 2015 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=TSYQKFSaAqY>

Památky Prahy. YouTube [online]. 2021 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=DSISEm7M2n0>

Staré pověsti české (15) - O staré Praze. YouTube [online]. 2019 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=T2Z1ldD3cSc>

KOUTSKÝ, Pavel. Pavel Koutský: 53 Pražský orloj Dějiny udatného českého národa (2013). YouTube [online]. 2013 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=luezF55V90g>

Varianta B

Za mimořádných událostí a nedostupnosti památek lze využít virtuální prohlídky na odkazu:

Virtuální prohlídky. Praha.cz [online]. 2021 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <http://www.praha.cz/virtualni-prohlidky>

STREJČKOVÁ, Kamila. Praha. Wordwall [online]. 2021 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <https://wordwall.net/resource/13530473/praha>

STREJČKOVÁ, Kamila. Pražské památky. Wordwall [online]. 2021 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <https://wordwall.net/resource/13530851/pr%c5%besk%c3%a9-pam%c3%a1tky>

Další doplňující činnosti

Ve škole je dobré na exkurzi navázat, využít toho, co si děti pamatují.

- Matematika – slovní úloha – Stavba Karlova mostu začala v roce 1357. Kolik let letos uplyne od položení základního kamene našeho nejznámějšího mostu?
- Český jazyk – Vyškrtej na tabuli památky, které nenajdeš v Praze. Ty pražské potom přepiš do sešitu. Pozor na velká písmena!!! (Tančící dům, Karlštejn, Kozí hrádek, Pražský hrad, Zlatá ulička, Rudolfinum, Helfenburk, Karlův most, Kratochvíle, Národní divadlo, Sychrov, Katedrála sv. Víta.)
- Výtvarná výchova – kresba některé pražské památky

3. 4. 2. Exkurze na hrad Karlštejn

Varianta A

Forma a bližší popis realizace

Frontální výuka, exkurze.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Metody

Výklad, rozhovor, instruktáž, prohlídka, práce s pracovním listem.

Pomůcky

Svačina a pití, sportovní oblečení pro děti, zajištěné souhlasy s exkurzí, seznam žáků s razítkem (při prohlídce Karlštejna k uplatnění skupinové vstupenky).

Státní hrad Karlštejn. Hrad-karlstejn.cz [online]. 2021 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <https://www.hrad-karlstejn.cz/cs> (Oficiální stránky hradu Karlštejn – zde najdete prohlídkové okruhy, ceny a další důležité informace.)

Přílohy

Příloha č. 38 – Exkurze Karlštejn

Příloha č. 39 – Hrad Karlštejn

Podrobně rozpracovaný obsah

Exkurzi je vhodné objednat alespoň 4 měsíce dopředu z důvodu velké návštěvnosti hradu. Z autobusu je možné vystoupit z centrálního parkoviště městyse Karlštejn. Parkoviště je vzdálené asi 2 kilometry od hradu, je tedy třeba počítat s časovou rezervou asi 30 minut.

Na internetových stránkách (viz pomůcky) najdete telefonní čísla nebo e-mail na rezervaci vstupenek a také ceník.

V tomto programu se počítá s exkurzí 2 hodiny na hradě Karlštejn, cestu z parkoviště a zpět do tohoto nezahrnujeme.

Se žáky je vhodné vzhledem k probranému učivu absolvovat základní okruh „Soukromé a reprezentační prostory císaře Karla IV.“. V tomto okruhu uvidíme interiéry Císařského paláce a spodních podlaží Mariánské věže s cenným vybavením ze 14.–19. století (Dvořeninská síň, Rytířský sál s kaplí sv. Mikuláše, Mariánské nádvoří, renesanční děkanství, Karlova ložnice včetně kaple sv. Václava, Audienční síň, Královský sál předků a Hodovní síň, dále Hradní pokladnice, Klenotnice, bývalé hradní vězení v přízemí Mariánské věže). Je zde také vystavena kopie české Svatováclavské koruny. Celým programem provází průvodce, není tedy potřeba připravovat si nějaký výklad. Tato prohlídka trvá asi 60 minut.

Po prohlídce základního okruhu následuje okruh třetí – Vyhlídka z Velké věže. Tento okruh je možný realizovat také jen s průvodcem. Kromě výkladu a dalších zajímavostí o hradu, malbách na stěnách a prohlídce bývalé strážnice a zbrojnice zhlédneme z nejvyššího bodu Karlštejna celý hrad a jeho okolí. Na tento okruh je možné vzít pouze 20 osob. Při větším počtu dětí je třeba rozdělit skupinu na půl (využili jsme čas ke svačině a odpočinku). Tato část exkurze trvá asi 45 minut.

Druhý den si ve škole se žáky vyplníme pracovní list (příloha č. 27), využijeme další možné činnosti.

Další doplňující činnosti

- Výtvarná výchova – kresba hradu Karlštejn
- Hudební výchova – zpěv písně Lásko má, já stůňu
- Český jazyk – čtení – Pověsti Karlštejska. Možnost zhlédnout video viz odkaz:
<http://www.karlstejsko.info/povesti-karlstejska/>
(vlevo z nabídky vybrat sekci Pověsti Karlštejska)
- Možnost zhlédnutí filmu Noc na Karlštejně

Odkazy na další studijní materiály pro realizátory

Státní hrad Karlštejn. Hrad-karlstejn.cz [online]. 2021 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <https://www.hrad-karlstejn.cz/cs>

Hrad Karlštejn. Hrad.cz [online]. 2002 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <https://www.hrad.cz/hrad-karlstejn>

Odkazy na videa k tématu

Všechna videa jsou vhodná pro cílovou skupinu, jsou přiměřená věku. Mohou sloužit jako motivace pro další činnosti nebo rozšíření učiva.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Hrad Karlštejn. YouTube [online]. 2016 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=y0-5o9d_2u4
Karel Svoboda-Lásko má já stůňu. YouTube [online]. 2007 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=EJY1M65Xao>

Varianta B

Za mimořádných událostí a nedostupnosti památek lze využít virtuální prohlídky na odkazu:

Karlštejn-virtuální prohlídka. Centralbohemia.cz [online]. 2021 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: http://www.centralbohemia.cz/redakce/rs/central_bohemia/pano/karlstejn_cz/index.html

Odkazy na interaktivní činnosti:

STREJČKOVÁ, Kamila. Karlštejn. Wordwall [online]. 2021 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <https://wordwall.net/resource/13531283/karl%c5%a1tejn>

STREJČKOVÁ, Kamila. Karlštejn. Wordwall [online]. 2021 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <https://wordwall.net/resource/13531678/karl%c5%a1tejn>

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY